

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

MATERIALE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE

SERIE NOUĂ
NR. XXII, 2026

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Colegiul de redacție

Dr. **STEFAN ALEXANDROV** (National Institute of Archaeology and Museum, Sofia), Dr. **SANDA BALESCU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France), Dr. **CONSTANTIN BĂJENARU** (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța), Dr. **RADU BĂJENARU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **LUMINIȚA BEJENARU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române – Filiala Iași), Prof. Dr. **CLIVE BONSALL** (University of Edinburgh, U.K.), Prof. Dr. **NIKOLAUS BOROFFKA** (Deutsches Archäologisches Institut – Eurasien Abteilung, Berlin, Germany), Dr. **PIERRE DUPONT** (Université de Lyon, CNRS, France), Dr. **UWE FIEDLER** (Berlin, Germany), Dr. **RADU HARHOIU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **DOMINIC MOREAU** (Université de Lille, Centre de recherche HALMA-UMR 8164, France), Dr. **CORIOLAN OPREANU** (Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca), Prof. Dr. **ANNIE RENOUX** (Université du Maine, Le Mans), Dr. **ALEXANDER RUBEL** (Institutul de Arheologie, Iași), Dr. **VIORICA RUSU-BOLINDEȚ** (Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca), Dr. **ANGELA SIMALCSIK** (Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române – Filiala Iași), Academician **VICTOR SPINEI** (Institutul de Arheologie, Iași), Prof. Dr. **ERIK TRINKAUS** (Department of Anthropology, Washington University), Prof. Dr. **ALAIN TUFFREAU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France)

Comitetul de redacție

ROXANA DOBRESCU – redactor-șef
ADRIAN IONIȚĂ – redactor-șef adjunct

IRINA ACHIM, ADINA BORONEANȚ, MIRCEA DABÎCA, ADRIAN DOBOȘ, RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, ANDREI MĂGUREANU, LIANA OȚA, ADRIANA PANAITE, TALIDA RADU, DANIEL SPĂNU, VLAD VINTILĂ ZIRRA – membri

DANA COSTIN, SILVIU ILIUȚĂ – secretari de redacție

OFELIA COȘMAN, SILVIU ILIUȚĂ – prelucrare ilustrație și tehoredactare
PIERRE DUPONT (limba franceză), **ROXANA DOBRESCU** (limba franceză), **DANA COSTIN** (limba engleză), **CLIVE BONSALL** (limba engleză), **ADINA BORONEANȚ** (limba engleză) – consultanți limbi străine
ROMEO CÎRJAN – design copertă, **SILVIU ILIUȚĂ** – execuție copertă

www.mcajournal.ro

Orice corespondență se va trimite Comitetului de redacție pe adresa: Str. Henri Coandă nr. 11, 010667 București, tel./fax 4021 212 88 62 și iab.redactie@gmail.ro.

**Toate lucrările publicate în revista *Materiale și Cercetări Arheologice* sunt recenzate de specialiști în domeniu.
(peer-reviewed journal)**

**Revista *Materiale și Cercetări Arheologice* este indexată în următoarele baze de date:
Persée, Index Copernicus, ERIH PLUS, Scopus, CEEOL, EBSCO și DOAJ.**

Redactori Editura Academiei Române: **ADRIANA DUMINICĂ, ADRIAN MIRCEA DOBRE**

Revista se poate procura contracost la sediul EDITURII ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, București, România; tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro, periodice@ear.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P.O. Box 77-19, București, România, Tel./Fax: 4021-610 6765, 4021-210 6787, Tel.: 0311 044 668, e-mail: office@orionpress.ro.

S.C.MANPRESS DISTRIBUTION S.R.L., Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Etaj 3, Cam. 301-302, sector 1, București, România, tel./fax: 4021-314 6339, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro, www.romanianjournals.com.

DEREX COM S.R.L., e-mail: derec_com@yahoo.com.

SUMAR / SOMMAIRE / CONTENTS

PREISTORIE / PRÉHISTOIRE / PREHISTORY

Alexandru CIORNEI	
Three in one: the Prut flint.....	7
Hatice ERGÜNER, Murat KARAKOÇ	
A study of the pottery assemblage from Düden Höyük, Karaman province, Türkiye.....	35
Monica MĂRGĂRIT	
Osseous projectile points at the Gumelnița tell settlement from Căscioarele – <i>Ostrovel</i> (Romania)	53
Meda TODERAȘ, Monica MĂRGĂRIT	
De la materie primă la obiect finit: economia și tehnologia materiilor dure animale în locuința W37 din așezarea gumelnițeană de la Pietrele	73
From raw material to finished object: economy and technology of osseous materials in house W37 from the Gumelnița settlement at Pietrele	
Vasile OPRÎȘ, Mihai CONSTANTINESCU, Theodor IGNAT, Adrian BĂLĂȘESCU, Sorin AILINCĂI, Vlad-Ioan BÎNDEA, Adelina DARIE, Elena GAVRILĂ, Dan PÎRVULESCU, Monica MĂRGĂRIT, David BACIU, Valentin RADU, Mihaela GOLEA, Cristina COVĂTARU, Cornelis STAL, Adrian ȘERBĂNESCU, Cristian ROTH, Bogdan MANEA, Mădălina VOICU, Mihai-Ștefan FLOREA, Monica DRĂGHICI, Camelia DINU, Alfred VESPREMEANU-STROE, Luminița PREOTEASA, Laurențiu ȚUȚUIANU, Adrian-Florin VASILE, George GROSU, Adrian CÎRJAN, Oana GÂZA, Mirela MIHON, Maria ILIE, Cristian MĂNĂILESCU	
New investigations at Glina Tell: 2025 fieldwork results and preliminary insights into material and environmental evidence.....	87
Stefan ALEXANDROV, Rositsa MANOVA, Aneliya PETRINA, Stela ATANASSOVA-VLADIMIROVA, Nadezhda ATANASSOVA, Tomasz OBERC, Michał PODSIADŁO, Piotr WŁODARCZAK	
Cinnabar use in the Early Bronze Age mortuary practices of the Northern Balkans.....	169
Talida RADU	
Vasele de tip <i>pyraunos</i> din epoca bronzului de pe teritoriul României.....	199
Bronze Age <i>pyraunos</i> -type vessels from Romania	
Petar MINKOV	
What's under the lid: a contribution to the study of some details of the Vălchitrăn, Cherven Bryag and Călărași treasures (102 years later).....	219
Cristian Eduard ȘTEFAN, Dragoș-Alexandru MIREA	
Notă asupra unor piese de metal preistorice din nord-vestul Munteniei	227
Remarks on some prehistoric metal artefacts from northwestern Muntenia	

PERIOADA GRECO-ROMANĂ / PÉRIODE GRECO-ROMAINE / GRECO-ROMAN PERIOD

Pierre DUPONT, Alexandre BARALIS, Alexey GOTSEV, Emil NANKOV, Vyara PETROVA, Tsvetelina SLAVKOVA	
Note on the common wares from "Pistiros"	241
Daniel SPÂNU	
Fibule care (ne) privesc. Conectivități supraregionale din perspectiva fibulelor cu ochi (<i>Augenfibeln</i>) din România	253
Fibulae that look (back) at us. Supraregional connectivity from the perspective of the eye fibulae (<i>Augenfibeln</i>) in Romania	

Ergün LAFLI	
Four Roman lamps with gladiatorial themes from Kocaeli (north-western Turkey).....	267
Murat DURUKAN	
The supply system and the LR1 amphorae in Late Antiquity: a historical and archaeological analysis of the Eastern Mediterranean through the Olba model	275
Yavuz YEĞİN, Kasım OYARÇIN, Muzaffer YILMAZ	
Coins of a monumental structure identified as a temple-plan tomb at Olba.....	285
Safiye AYDIN	
Preliminary assessments of a new collection of Late Roman ware found at the theatre in the city of Prusias ad Hypium.....	299
Akın TEMÜR	
Preliminary considerations on the Roman Baths in Sebastopolis	311
Melih ARSLAN, Burçak DELİKAN	
Roman imperial octagonal gems: analyses and interpretations	331
Melih ARSLAN, Burçak DELİKAN	
Gemstones depicting Hermes from Asia Minor in the Roman imperial period	353

PERIOADA MEDIEVALĂ / PÉRIODE MÉDIÉVALE / MEDIEVAL PERIOD

Alin FRÎNCULEASA, Eduard Andrei GHINEA, Octav NEGREA, Emil GRIGORESCU	
Contribuții arheologice privind perioada timpurie a epocii medievale în nordul Munteniei. O evaluare preliminară a locuirii de tip Ipotești-Cândești din situl de la Urlați (Prahova).....	375
Archaeological contributions to the Early Medieval period in northern Muntenia: a preliminary assessment of the Ipotești-Cândești - type settlement at Urlați (Prahova)	
Ioana MANEA	
Maximum entropy modelling for predictive archaeology: mapping 8 th – 11 th century settlements in Ilfov County	417
Réka FÜLÖP	
Beyond cultural groups. Rethinking Horedt's cultural grouping system in Early Medieval Transylvania	427
Erwin GÁLL, Zsuzsana KOPECZNY, Róbert GINDELE, Gergely SZENTHE, Ștefan POPA	
<i>Sfârșitul tipo-cronologiei?</i> Problema datării mormântului 113 cu depunere de resturi de cal de la Vălcani – <i>Vamă</i>	447
<i>The end of typo-chronology?</i> The dating problem of grave 113 with horse remains from Vălcani – <i>Vamă</i>	
Alexandru MORINTZ, Franceska ȘTIRBU, Ștefania MEȘTERIUC, Irina HUICĂ	
Un mormânt medieval cu inel sigilar și vas de sticlă descoperit la Bufta – <i>La Cârână/Mănești</i>	463
A Medieval grave with a signet ring and glass vessel from Bufta – <i>La Cârână/Mănești</i>	

SECOLELE XVIII – XX / XVIIIe – XXe SIÈCLES / XVIIIth – XXth CENTURIES

Adrian IONIȚĂ	
Cercetări arheologice la „Ansamblul fostului conac Lecca Micșunești” (sat Micșuneștii Mari, com. Nuci, jud. Ilfov)	495
Archaeological investigations at the “Former Lecca Micșunești Manor” (Micșuneștii Mari village, Nuci commune, Ilfov County)	
Corina Anca SIMION, Daniela CRISTEA-STAN, Elena Alexandra ISPAS, Maria Loredana MARIN, Alexandru Răzvan PETRE, Oana GÂZA, Maria Valentina LUCA-ILIE, Cristian MĂNĂILESCU	
Cercetări arheometrice la „Ansamblul fostului conac Lecca Micșunești” (sat Micșuneștii Mari, com. Nuci, jud. Ilfov)	523
Archaeometric investigations at the “Former Lecca Micșunești Manor” (Micșuneștii Mari village, Nuci commune, Ilfov County)	
Radu-Alexandru DRAGOMAN, Sorin OANȚĂ-MARGHITU	
O arheologie a patru noi martiri ai Bisericii Romano-Catolice din România și ai Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice.....	539
An archaeology of four new martyrs of the Roman Catholic Church in Romania and of the Romanian Church United with Rome, Greek-Catholic	

SĂPĂTURI PREVENTIVE / FOUILLES PRÉVENTIVES / PREVENTIVE EXCAVATIONS

Silviu ENE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, Dorel MICLE	
Cercetări arheologice preventive în situl de la Moșnița Nouă – <i>Hotarul satului</i> (2018)	563
Preventive archaeological investigations at the Moșnița Nouă – <i>Hotarul Satului</i> (2018)	
Mircea NEGRU, Silviu ENE, Elena GAVRILĂ	
Cercetări arheologice la București, Militari – <i>Câmpul Boja</i> . Campania 2015	595
Archaeological investigations at Bucharest, Militari – <i>Câmpul Boja</i> . The 2015 campaign	
Silviu ENE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, Dorel MICLE	
Cercetări arheologice preventive în satul Macedonia, orașul Ciacova, punctul Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva” (campania 2020)	623
Preventive archaeological investigations in Macedonia village, Ciacova, at the „Sfânta Cuvioasa Parascheva” Church (2020 campaign)	
Silviu ILIUȚĂ, Silviu ENE, Alin DIACONU, Dorel MICLE	
Cercetări arheologice preventive în Ciacova, punctul <i>Atelier bronz</i> (2018)	639
Preventive archaeological investigations at the Ciacova – <i>Atelier Bronz</i> (2018)	
Abrevieri / Abréviations / Abbreviations	655

CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA „ANSAMBLUL FOSTULUI CONAC LECCA MICȘUNEȘTI” (SAT MICȘUNEȘTII MARI, COM. NUCI, JUD. ILFOV)

Adrian IONIȚĂ

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Academia Română, București, România; e-mail: aionita67@yahoo.com

Keywords: mansion, cellar, gate tower, enclosure wall, archaeological research, 18th century

Abstract: The Lecca Micșunești complex is located in the village of Micșuneștii Mari (Nuci commune, Ilfov county), about 45 km northeast of Bucharest. It was originally composed of a house/mansion, a gate tower, a walled enclosure, and a church, and was considered typical of the boyar residences of 18th century Wallachia. The house, partially built on a quadrangular cellar with brick vaults and a central pillar, comprises a low ground floor and a higher first floor. The gate tower is built of brick, with a hemispherical vault and two arched openings under which one could pass from west to east into the manor courtyard. Today, the church is no longer part of the complex, as it belongs to the local parish, and the enclosure wall has been demolished, its route no longer known with certainty. Due to its poor state of preservation, especially the gate tower, a project to conserve and enhance the complex began in 2022. On this occasion, diagnostic archaeological research was carried out. Although limited and subject to field conditions and the technical requirements of the designer, these initial surveys provided a number of clarifications: there are no archaeological deposits or archaeological materials prior to the 18th century in the surveyed areas; no substantial construction phases were found. The foundations of the house and tower are built in a similar manner, using the same type of brick and mortar for the elevations; the ground level around the house has risen by about 0.40 m and by about 0.60–0.70 m at the gate tower; the tower had a room (called the guard's room) on its south side, built at the same time as the tower, which was demolished after the middle of the 20th century. The enclosure wall was most likely 2.70 m high and was built at the same time as the gate tower, and its existence is documented to the north over a length of more than 66 m. The few ceramic fragments discovered during the excavations broadly date to the 18th–19th centuries. The archaeological dating of the investigated structures is consistent with the architectural style of the monument and with documentary information about the church (part of the complex in the past) and the houses of the lordache Micșunescu family, mentioned in the mid-18th century.

Cuvinte-cheie: conac, pivniță, turn de poartă, zid de incintă, cercetări arheologice, secolul al XVIII-lea

Rezumat: Ansamblul Lecca Micșunești se află în satul Micșuneștii Mari (com. Nuci, jud. Ilfov), la circa 45 km nord-est de București. Inițial era compus dintr-o casă/conac, un turn de poartă, o incintă zidită și o biserică, fiind considerat o alcătuire tipică pentru reședințele boierești din Muntenia secolului al XVIII-lea. Casa este înălțată parțial pe o pivniță patrulateră cu bolți de cărămidă și stâlp central, cuprinzând un parter scund și un etaj mai înalt. Turnul de poartă este construit din cărămidă, fiind prevăzut cu o boltă semisferică și două goluri arcuite pe sub care se pătrunde de la vest către est în curtea conacului. Astăzi, biserica nu mai face parte din ansamblu, aparținând parohiei locale, iar zidul de incintă a fost demolat, traseul său nemaifiind cunoscut cu exactitate. Datorită stării precare de conservare, în special a turnului de poartă, în anul 2022 a început un proiect de conservare și punere în valoare a ansamblului. Cu această ocazie, au avut loc cercetări arheologice cu caracter de diagnostic. Deși limitate și supuse condiționărilor din teren și necesităților tehnice ale proiectantului, aceste prime sondaje au adus o serie de clarificări: în locurile sondate nu există depuneri arheologice ori materiale arheologice anterioare secolului al XVIII-lea; nu s-au constatat mai multe faze substanțiale de construcție. Fundațiile casei și turnului sunt construite în moduri asemănătoare, la elevații utilizându-se același tip de cărămidă și mortar; nivelul de călcare în jurul casei a crescut cu circa 0,40 m și cu circa 0,60–0,70 m la turnul de poartă; turnul a avut pe latura sudică o încăpere (denumită camera paznicului), construită în același timp cu acesta și demolată în a doua parte a secolului al XX-lea; zidul de incintă a avut foarte probabil înălțimea de 2,70 m și a fost construit în aceeași etapă cu turnul de poartă, existența zidului fiind documentată către nord pe o lungime de peste 66 m. Puținele fragmente ceramice descoperite în timpul săpăturilor se încadrează larg în perioada secolelor XVIII–XIX. Datarea arheologică a obiectivelor cercetate concordă cu stilul arhitectural al monumentului și cu informațiile documentare privind biserica (parte componentă a ansamblului în trecut) și casele familiei lordache Micșunescu, amintite către mijlocul veacului al XVIII-lea.

LOCALIZAREA ȘI DESCRIEREA SITULUI

Satul Micșuneștii Mari (com. Nuci, jud. Ilfov), în intravilanul căruia se află Ansamblul fostului conac Lecca Micșunești, este situat pe malul vestic al Lacului Mare (fosta Baltă Micșunești), la limita dintre județul Ilfov și județul Ialomița, la aproximativ 45 km nord-est de București și la circa 3 km nord-vest de Fierbinți Târg. Forma de relief care domină este cea a câmpiei, altitudinea fiind de 73 m față de nivelul mării. Rețeaua hidrografică este relativ bogată, incluzând Ialomița și o salbă de lacuri.

Localitatea este atestată pentru prima dată în anul 1501 sub numele de Micșenești într-un document emis de Radu cel Mare (1495–1508), prin care satul, alături de alte sate și bunuri aparținând lui jupan Gherghina (rudă a domnitorului și ctitor al Mănăstirii Nucet, jud. Dâmbovița), era donat Mănăstirii Nucet, punerea în posesie urmând să intre în vigoare după decesul donatorului¹. În 1516, Neagoe Basarab (1512–1521) întărea Mănăstirii Nucet proprietatea asupra mai multor sate printre care și Micșinești². Este

¹ DIR, B, veacul XVI, vol. I, p. 7.

² DIR, B, veacul XVI, vol. I, p. 113.

o consfințire a daniei din 1501 conform obiceiului, dar foarte probabil, acum, ca urmare a dispariției jupanului Gherghina, mănăstirea intra în posesia efectivă a bunurilor donate, conform actului inițial. În 1579, Mihnea Turcitul (1577–1583, 1585–1591) întărea lui Mitrea, mare vornic, părți din satul Micșenești (de Jos) cumpărate de la Dobrotă postelnic³. Numele satului mai apare în 1594, când într-o listă de martori este menționat Șarban, logofăt de Micșănești⁴. În vremea lui Mihai Viteazu (1593–1601), fiul acestuia, Nicolae Pătrașcu, cândva între noiembrie 1599 și august 1600, dăruia satul Micșenești către biserica din Șcheii de lângă Brașov⁵. Nu cunoaștem în ce circumstanțe s-a petrecut donația și ce s-a întâmplat ulterior, dar, în 1623, cu prilejul unei tranzacții, este amintit în finalul actului și un anume Dumitru logofăt din Micșăniști⁶, dovadă că o schimbare de proprietar avusese loc. Zece ani mai târziu, în 1633, Matei Basarab (1632–1654) dăruia lui Iancu căpitan, ocina și rumâni de la Micșenești, confiscate de la Necula vistier, care la rândul său le cumpărase mai de demult⁷.

Ulcior, fără a putea preciza când și în ce mod, satul ajungea în patrimoniul cunoscutei familii Grecianu⁸, după care, în anul 1734 avea să treacă prin intermediul unei alianțe matrimoniale, în posesia lui Iordache Asan, fiul cămărașului Asan din vremea lui Constantin Brâncoveanu (1688–1714). Acesta se căsătorise cu Smaranda, care primise satul ca zestre din partea tatălui său Șerban vel Spătar Grecianu⁹. Iordache, devenit mare stolnic, preia numele de Micșunescu de la denumirea satului și, în 1743, împreună cu soția, construiește biserica¹⁰ cu hramul Nașterea Sf. Ioan, Sf. Gheorghe, Sf. Nicolae și casele familiei Micșunescu (actualul ansamblu din Micșunești Mari, jud. Ilfov)¹¹. La începutul secolului al XIX-lea, prin căsătoria Mariei, nepoata celor doi (Iordache și Smaranda), cu Dimitrie Polizu, proprietatea intră în posesia acestuia,

care-și schimbă numele în Dimitrie Micșunești. Pentru scurt timp, în 1879 domeniul ajunge prin cumpărare în posesia Ecaterinei Mavrocordat, care, în 1882, îl vinde lui Simeon A. Mihălescu. După decesul acestuia, proprietatea este cumpărată în 1904 de Constantin C. Lecca, care o dă ca zestre fiicei sale, Silvia, la căsătoria acesteia cu Henric Aslan, apoi cu Constantin Lehliu. Moșia a fost expropriată prin decretul din martie 1949, în conac funcționând o școală, apoi după 1990 a reintrat în posesia moștenitorilor de drept.

Ansamblul Lecca Micșunești, în prezent proprietate a familiei Stavraca, ocupă o suprafață de aproximativ 55 500 mp, aflându-se într-un loc pitoresc, pe malul lacului, înconjurat de copaci și arbuști de diverse specii. În momentul de față, acesta este compus dintr-o clădire (conacul/casa propriu-zisă) cu etaj și un turn rectangular de poartă situat la circa 60 m sud-vest de aceasta. Inițial, din ansamblu făcea parte și biserica¹², aflată la aproximativ 80 m sud de casă și 40 m sud-est de turnul de poartă (Fig. 1/c; 2). Ansamblul era înconjurat, cel puțin parțial, de o incintă zidită, astăzi dispărută și uitată. Harta lui Specht din anul 1791 consemnează la marginea estică a satului Micșunești existența ansamblului compus din conac, incintă și biserică (Fig. 1/a). Imaginea este redată și mai clar pe hărțile topografice militare habsburgice din secolul al XIX-lea¹³ (Fig. 1/b).

Conacul este înălțat parțial pe o pivniță patrulateră (l: cca 9,10 m) aflată în partea de nord-est, având o suprafață de circa 83 mp. Aceasta este împărțită în pătrate egale, boltite cu calote semisferice pe pandantivi în patru arcuri, sprijinite central pe un stâlp masiv de zidărie. Deasupra se află un parter scund, dreptunghiular, cu o suprafață utilă de 183 mp și un etaj mai înalt, având o suprafață utilă de 220 mp. Acoperișul, având șarpanta cu pantă mică în patru ape și streșinile, de asemenea, mici, a suferit foarte probabil modificări de-a lungul timpului. Zidurile exterioare, construite exclusiv din cărămidă, sunt groase de circa 0,70 m. Clădirii în discuție, ale cărei dimensiuni sunt: L (laturile de est și vest): 16,40 m; l (laturile de nord și sud): 16,10 m; H: circa 9,00 m, i-a fost adăugată, pe latura

³ DIR, B, veacul XVI, vol. IV, p. 374.

⁴ DIR, B, veacul XVI, vol. VI, p. 100.

⁵ DRH, B, vol. XI, p. 582.

⁶ DIR, B, veacul XVII, vol. IV, p. 245.

⁷ DRH, B, vol. XXIV, p. 6.

⁸ Începând cu Papa din Greci, mare vornic menționat în 1623, în vremea lui Alexandru Coconul (1623–1627), descendenții acestuia au stăpânit întinse moșii în zonă și au ocupat diferite funcții în veacurile XVII–XVIII, înrudindu-se la un moment și cu familia Brâncoveanu. Strănepoata acestuia, Ilinca, fiica lui Papa Grecianu, vistier (ocupând funcția de mai multe ori în timpul mai multor domnitori în perioada 1664–1675), s-a căsătorit cu Șerban Grecianu (familie originară din Dâmbovița), cărturar și sfetnic al voievodului Constantin Brâncoveanu, frate cu Radu Grecianu, binecunoscutul cronicar. A ocupat și funcțiile de vistier (1694–1703) și logofăt (1704–1710). Din căsătoria acestora au rezultat mai mulți copii, dintre care, în cazul de față ne interesează Șerban Grecianu (II), devenit ulterior logofăt (1710–1714) și spătar (1717). Mai menționăm că o soră a acestuia, Păuna, a fost căsătorită cu voievodul Ștefan Cantacuzino (1714–1716); vezi Dumitrescu, Crețeanu 1973, p. 23, 25.

⁹ Șerban vel Spătar Grecianu (II) a fost căsătorit cu Ilinca, cea de-a treia fiică a lui Constantin Brâncoveanu, și din această uniune s-a născut Smaranda; vezi Dumitrescu, Crețeanu 1973, p. 26.

¹⁰ Viitoarele cercetări arheologice vor arăta dacă sub actualul monument se află sau nu resturile unei biserici mai vechi.

¹¹ Stoicescu 1970, p. 426, și cu literatura mai veche.

¹² Actualmente, biserica cu hramul „Născătoare de Dumnezeu”, monument istoric de clasă A, în special datorită picturii sale și elementelor decorative sculptate în piatră, aparține parohiei Micșunești Mari (Fig. 1/c). Biserica are o absidă centrală poligonală la exterior, rotunjită la interior și două abside laterale, mai mici, trapezoidale la exterior și, de asemenea, rotunjite la interior, spațiul dintre acestea constituind naosul, peste care se înalță o turlă pătrată. Naosul se leagă printr-o latură foarte scurtă de pronaos, trecerea fiind delimitată de doi stâlpi. Pronaosul are o formă dreptunghiulară cu laturile lungi orientate nord-sud. La exterior, pe latura sudică, aproape de capătul sud-vestic, se află scara pentru acces în clopotniță, casa scărilor având trei laturi, cu intrarea pe latura vestică. Pronaosul se continuă cu un pridvor, comunicarea făcându-se printr-o ușă. Pridvorul are două intrări, una obișnuită în ax și cealaltă pe latura de nord, destinată familiei boierești, indiciu că biserica servea atât ca paraclis al curții boierești, cât și ca biserica satului. Vezi o descriere amănunțită la: Ghika-Budești 1936, p. 97–98, fig. 775–785.

¹³ A doua și a treia ridicare topografică militară austriacă – Franzisco-Josephinische Landesaufnahme: 1806–1869; 1869–1887.

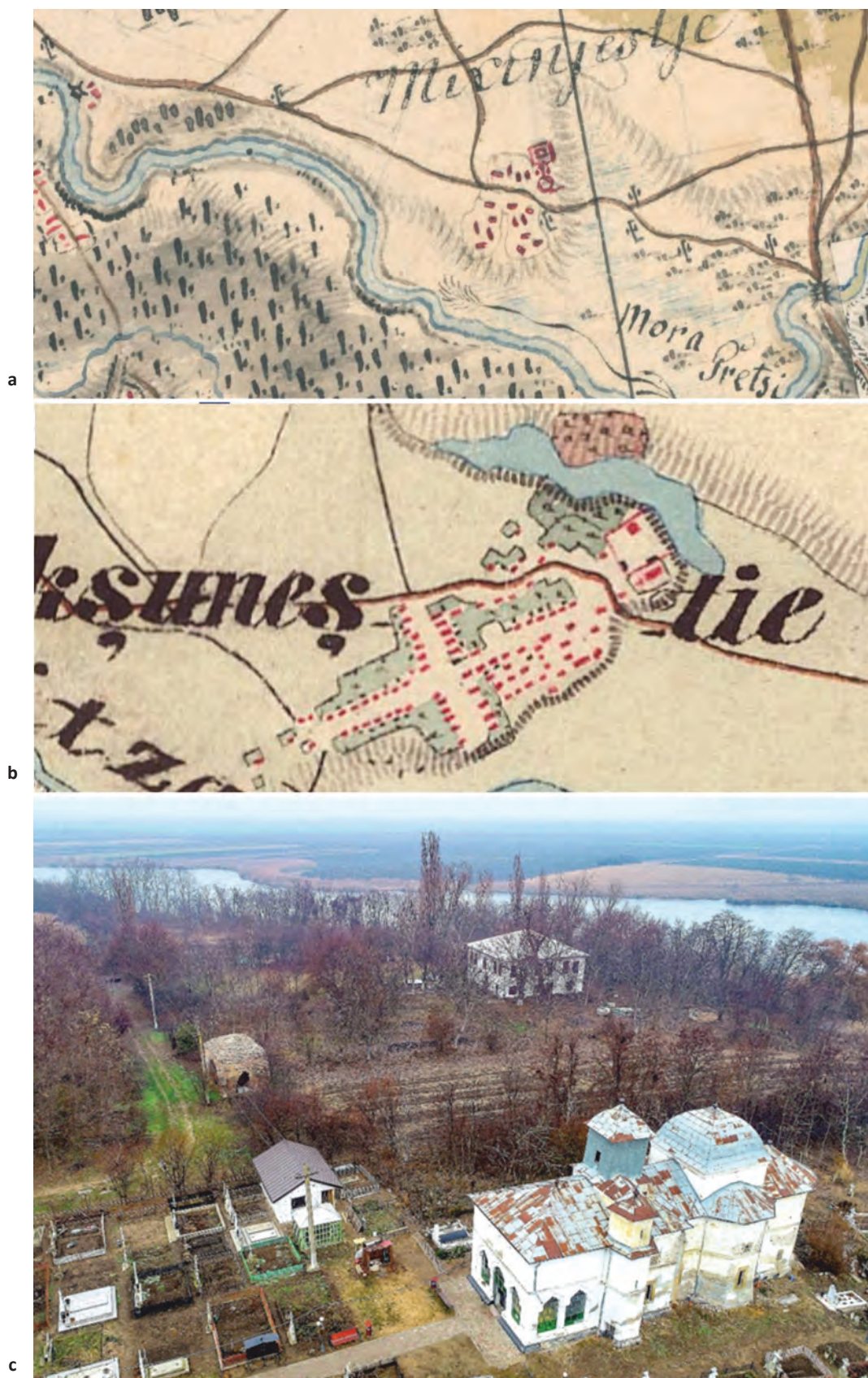

Figura 1. Satul Micșunești cu locul în care sunt amplasate conacul și biserica construite de familia Micșunescu: a. Harta Specht – 1791, b. hărțile topografice militare austriece din secolul al XIX-lea; c. vedere aeriană a ansamblului Lecca Micșunești.

Figure 1. The village of Micșunești, showing the location of the manor house and church built by the Micșunescu family: a. Specht Map – 1791; b. 19th-century Austrian military survey maps; c. aerial view of the Lecca Micșunești complex.

de nord, în apropierea colțului de nord-vest, o încăpăre mai mică de plan rectangular (aproximativ 4,50 × 4,00 m), clădirea ajungând astfel la o lungime de circa 20,40 m și o suprafață totală construită de 282 mp. Intrarea către parter și etaj se află pe latura vestică, iar accesul actual către pivniță se face de pe latura nordică printr-un gârlici situat în camera din colțul de nord-vest al conacului (Fig. 3/a–e).

Monumentul se încadrează în formele arhitecturii civile din Țara Românească în veacul al XVIII-lea, având ca model planul palatelor Renașterii italiene¹⁴. Prototipul, cel mai bine reprezentat de palatele de la Potlogi și Mogoșoaia, constă în esență într-un dreptunghi regulat (peste o pivniță) și în mijlocul fiecărei fațade câte o ieșitură, un salon mai mare pe fațadele laterale, un foișor cu o scară de piatră alăturată de el pe fațada principală, iar pe fațada opusă, o „loggie”, formând un salon mare, deschis cu arcade susținute de coloane de piatră. Conacul Lecca Micșunești are un plan simplificat și nu mai dispune actualmente de loggie, foarte probabil ca urmare a unor modificări constructive petrecute la finele secolului al XIX-lea. Cazul nu este singular, constatându-se pentru o serie de monumente asemănătoare intervenții pe parcursul veacului menționat, care au dus la dispariția totală a foișorului, scara fiind introdusă în volumul clădirii, în spațiul sălii mari sau al coridorului central¹⁵.

Turnul de poartă, aflat într-o stare de conservare destul de precară, este construit din cărămidă, cu o calotă semisferică, gurilele intrării fiind arcuite în plin cintru printr-o arhivoltă retrasă față de planul fațadei. Dimensiunile aproximative ale turnului sunt: L (laturile de vest și est): 6,80 m; l (laturile de nord și sud): 5,60 m; H: 6,00 m, zidurile având grosimea de circa 0,70 m. Intrarea are deschiderea de 4,00 m și înălțimea de circa 3,50 m, trecerea către curtea conacului făcându-se liber de la vest la est pe sub bolta turnului (Fig. 3/f–g). Se pare că nici în vechime nu a existat o poartă de închidere a căii de acces, exceptând perioada de după 1950, când a funcționat o structură cu asemenea rol¹⁶.

În cadrul ansamblului au mai existat și alte anexe, de pildă grajduri, fânare și remize pentru trăsuri, care au dispărut între timp¹⁷.

CERCETAREA ARHEOLOGICĂ

Dată fiind starea de conservare a întregului ansamblu, dar mai ales a turnului de poartă, în anul 2022 a fost demarat un proiect intitulat *Conservarea, restaurarea, consolidarea și punerea în valoare a Conacului și Turnului de poartă din cadrul „Ansamblului fostului conac Lecca*

Micșunești”¹⁸. Cu această ocazie, în vara anului respectiv, s-au desfășurat primele săpături arheologice, care au avut un caracter limitat de diagnostic¹⁹.

Obiectivele evaluării arheologice au constatat în obținerea datelor tehnice primare (stratigrafia generală a sitului, nivelul de adâncime al fundațiilor, nivelul de construcție, maniera și materialele de construcție, eventuale fisuri, niveluri de călcare etc.) pentru elaborarea proiectului tehnic de restaurare, care ulterior a fost supus aprobării comisiilor de specialitate. De asemenea, s-au recoltat probe de mortar și cărămidă în vederea datării prin metoda ¹⁴C. La final au fost executate în profunzime sub fundații și carote geologice pentru stabilirea compoziției geologice a straturilor (argile) din adâncime. De asemenea, s-a urmărit surprinderea traseului zidului de incintă al ansamblului la nord de turnul porții, a cărui existență era presupusă, dar nedovedită documentar cu claritate.

Din punct de vedere metodologic, diagnosticul arheologic a fost gândit sub forma efectuării mai multor secțiuni și casete de dimensiuni diferite, care vizau trei obiective ale ansamblului, devenite convențional sectoare de lucru: casa propriu-zisă, turnul de poartă și zidul de incintă (Fig. 2).

Amplasarea secțiunilor și casetelor, al căror număr în final a ajuns la 12, s-a făcut în acord cu nevoile tehnice exprimate de către proiectant, structurist și geolog. Acestea au fost condiționate însă de existența unor amenajări, a vegetației abundente și de faptul că Ansamblul fostului conac Lecca Micșunești este locuit de către actualul proprietar. Săpătura s-a executat în totalitate manual, o parte dintre secțiuni fiind astupate imediat ce au fost documentate pentru a nu perturba activitățile cotidiene ale locatarilor. Pentru întregul ansamblu, cota W ± 0,00 m stabilită de către proiectant este considerată intrarea în casa propriu-zisă.

Casa propriu-zisă (Fig. 3/a–e; 4/a–e; 5/a–e; 17/a–b)

Casa a fost cercetată prin practicarea a trei secțiuni/casete, două în exterior (S.1, S.12) și una în interiorul pivniței (S.2). Orientarea exactă a casei este NNW-SSE (latura cea mai lungă), convențional însă o vom considera nord-sud.

¹⁴ Ghika-Budești 1936, p. 114.

¹⁵ Brătuleanu 1997, p. 71.

¹⁶ O fotografie de la începutul anilor '70 consemnează o poartă ușoară, alcătuită din două rame dreptunghiulare întărite pe câte o diagonală, cele două părți închizându-se pe un stâlp fixat în axul intrării turnului; vezi Dumitrescu, Crețeanu 1973, p. 22, fig. 33.

¹⁷ Dumitrescu, Crețeanu 1973, p. 20.

¹⁸ Proiectul s-a desfășurat în perioada 2022–2023, fiind finanțat prin Timbrul Monumentelor Istorice de Institutul Național al Patrimoniului. A fost condus de arh. Ruxandra Nemțeanu, cuprinzând o echipă interdisciplinară de specialiști de la mai multe instituții de profil. O prezentare a proiectului a fost făcută de către Ruxandra Nemțeanu, Irina Nemțeanu și Radu Comănescu la Sesiunea de comunicări Arhitectură Restaurare Arheologie, „Citind printre absențe. Arheologia pierderilor”, ediția XXIII, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, 20–22 aprilie 2023.

¹⁹ Raportul arheologic și primele date arheometrice au fost prezentate de către Adrian Ioniță și Corina Anca Simion, *Arheologie și arheometrie la Conacul Lecca-Micșunești (Micșuneștii Mari, com. Nuci, jud. Ilfov)*, în cadrul sesiunii de comunicări mai sus menționată.

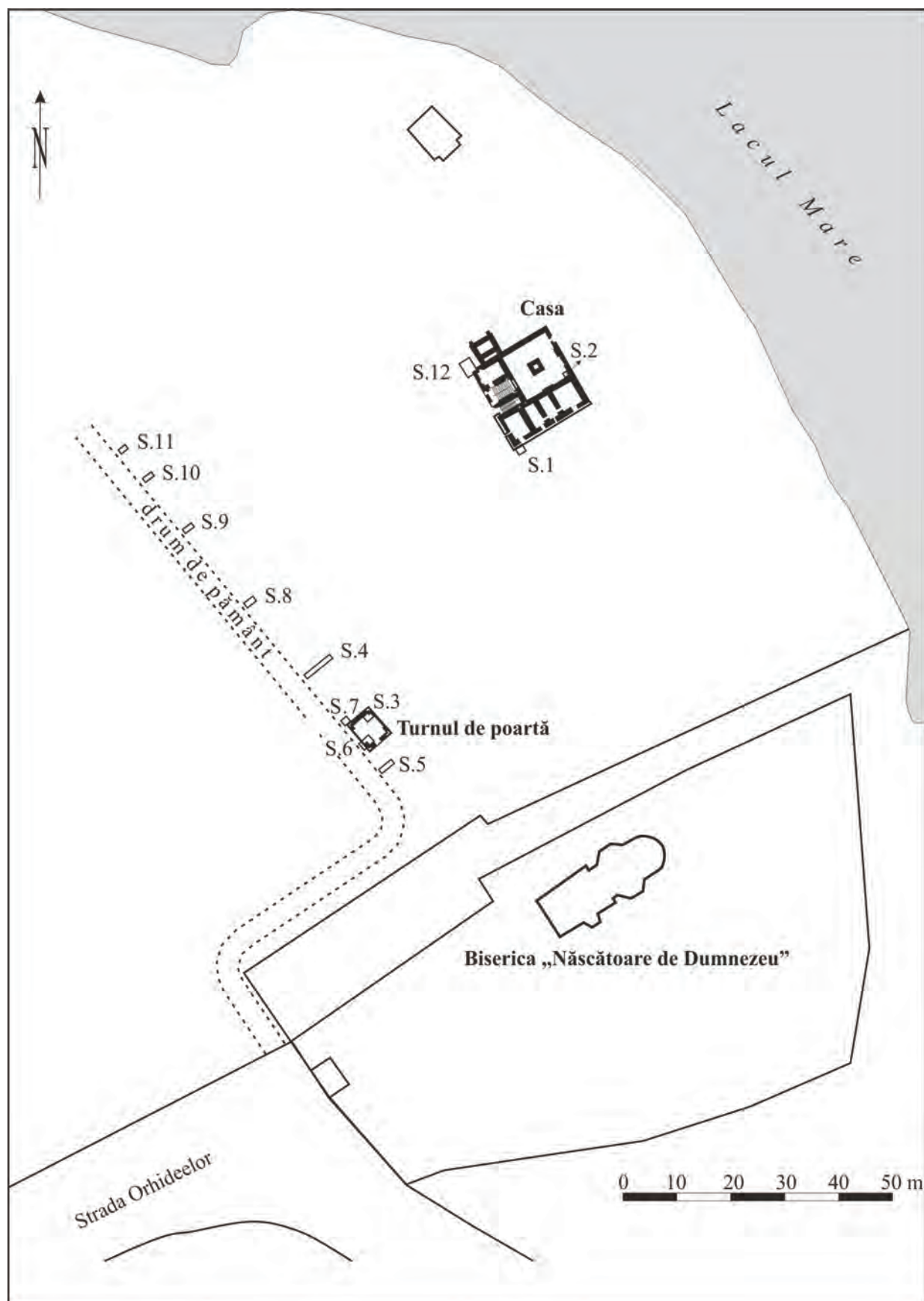

Figura 2. Ansamblul fostului conac Lecca Micșunești. Plan general cu amplasarea secțiunilor.

Figure 2. The complex of the former Lecca Micșunești manor house. General plan showing the location of the archaeological excavations.

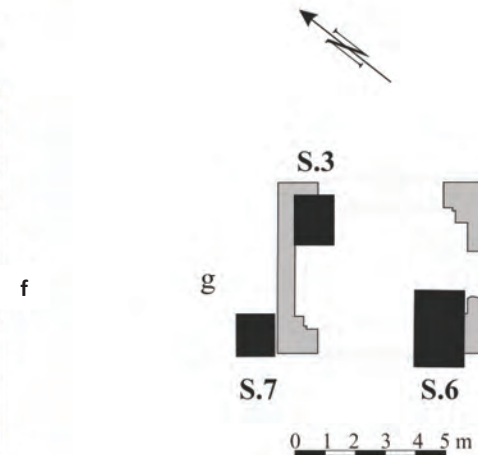
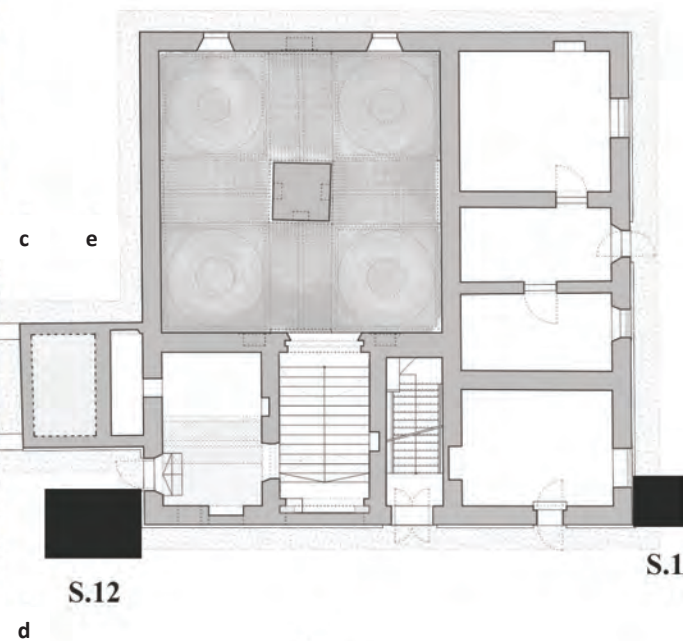
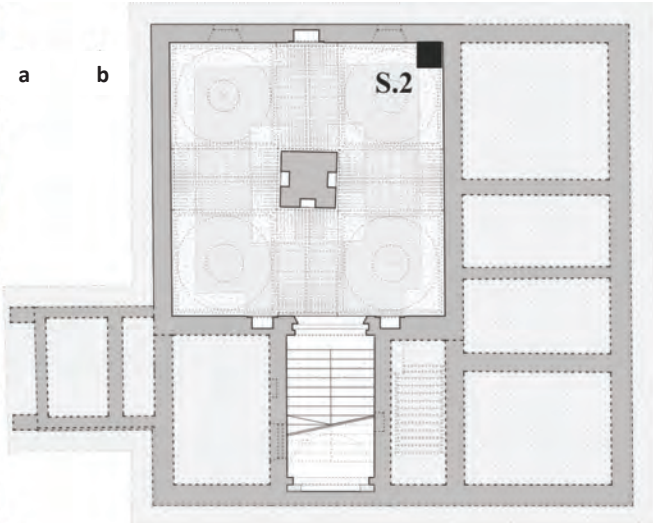

Figura 3. Obiectivele cercetate – fotografii: a. pivnița, c. casa, vedere dinspre sud-vest, d. casa vedere dinspre nord-vest, f. turnul de poartă vedere dinspre sud-vest; planuri cu amplasarea secțiunilor: casa – b. subsolul, e. parterul, g. turnul de poartă.

Figure 3. Investigated structures – photographs: a. the cellar, c. the house (view from the southwest), d. the house (view from the northwest), f. the gate tower (view from the southwest); floor plans showing the layout of the trenches: the house – b. the basement, e. the ground floor, g. the gate tower.

Exteriorul casei

S.1 ($1,50 \times 1,50$ m) a fost trasată perpendicular pe peretele sudic al casei, la colțul de sud-vest al acesteia, cu scopul de a surprinde în principal nivelul de construcție și talpa fundației casei (Fig. 4). Săpătura a fost condiționată de existența unui arbore în apropiere, de trotuarul de beton din jurul casei, de conducta de scurgere a apei pluviale și de platbanda metalică perimetrală și țărșul de împământare reprezentând protecția împotriva fulgerelor.

Pe profilul nordic al S.1 a fost înregistrată următoarea situație stratigrafică: W -0,26 – nivelul de călcare actual reprezentat de trotuarul de beton din jurul casei; -0,26–0,36 m – trotuarul de beton; -0,36–0,76 m – peretele tencuit al casei, astăzi aflat în pământ ca urmare a creșterii nivelului în jurul monumentului; -0,76–0,84 m – nivelul de construcție al casei; -0,84–1,44 m – fundația casei; -1,54 m – fundul secțiunii (Fig. 4/b).

Fundația casei este construită din cărămizi cu grosimea de 4 cm, așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate. Dacă socotim și nivelul de construcție, fundația ajunge la înălțimea de 68–69 cm. Talpa fundației este la W -1,44 m. Tencuiala surprinsă pe peretele dezvelit în secțiune pare să aibă același aspect cu materialul utilizat la fundație. Stratul de tencuială este de câțiva centimetri și acoperă cărămizi de cca $26 \times 15 \times 4$ cm.

Pe profilul estic al S.1 a fost înregistrată următoarea situație stratigrafică: W -0,26–0,46 m – trotuarul de beton; de la marginea acestuia către sud, -0,36–0,48 m – stratul de pământ vegetal; -0,48–0,50 m – strat fin de mortar (surprins doar de la limita trotuarului către exterior); -0,50–0,76 m – pământ cenușiu pigmentat cu resturi de mortar și fragmente de cărămidă; -0,76–0,84 m – nivelul de construcție al casei; -0,84–1,54 m – pământ brun castaniu compact argilos (Fig. 4/c, e).

Trotuarul cu lățimea de 0,60 m își dublează grosimea începând de la limita estică a secțiunii. Imediat sub marginea exterioară a acestuia, într-o groapă de mici dimensiuni, a fost introdusă platbanda cu rol de protecție împotriva fulgerelor.

În S.1 nu s-au găsit materiale arheologice.

S.12 ($3,00 \times 2,10$ m) a fost trasată la colțul de nord-vest al casei, în apropierea intrării care duce la pivniță, acolo unde săpăturile efectuate de către proprietar, cu scopul introducerii unei conducte pentru scurgerea apei pluviale, semnalaseră prezența unui zid, secțiunea menționată având scopul de a urmări în principal traseul acestuia (Fig. 17).

Zidul, având o lățime de 0,60 m, a apărut la W -0,49 m. Fundația, ușor lătită cu o crepidă/plintă de circa 0,10 m, începea la W -0,86 m. Talpa fundației nu a fost surprinsă, fundația fiind dezvelită doar pe o adâncime de circa 0,15 m. Este construită în aceeași manieră, din același tip de cărămidă și mortar precum cele constatate în S.1. Nu este clar dacă zidul continuă către nord sau se încheie la 90° la limita construcției anexe (actualmente baie și toaletă) situată pe latura nordică a casei. Nu putem preciza în această fază a cercetării funcția acestui zid și raportul lui cu

fundația casei din cauza trotuarului existent. Deocamdată putem aprecia că făcea parte dintr-o structură zidită, probabil în relație cu accesul către pivniță, la care, la un moment dat, poate cu ocazia adăugării băii, s-a renunțat. La capătul sud-vestic al secțiunii, la W -0,44 m, se află un șir de cărămizi contemporane cu scopul de a proteja un cablu electric.

În S.12 s-au descoperit patru fragmente ceramice aparținând secolelor XVIII–XIX (Fig. 18/g–j).

Pivnița casei (Fig. 3/a–b; 5/a–e)

S.2 ($0,95 \times 0,95$ m) a fost trasată în interiorul pivniței, în colțul de sud-est, cu scopul de a surprinde în principal nivelul de construcție și talpa fundației pivniței (Fig. 5). Săpătura a fost limitată la spațiul liber rămas între pereții pivniței și un pavaj de cărămidă amenajat în interiorul acesteia. Nivelul actual de călcare în interiorul pivniței constă în pavajul de cărămidă menționat, care acoperă parțial suprafața pivniței și se află la -3,13 m față de W $\pm 0,00$ m – intrarea în casă.

La W -3,48 m, a fost surprinsă o crepidă cu lățime neregulată de 0,09–0,12 m; -3,48–3,96 m – fundația pivniței; -4,06 m – fundul secțiunii. Fundația pivniței este construită asemănător cu cea a casei, din cărămizi ($26 \times 15 \times 4$ cm), așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate. Fundația este adâncă de maximum 0,48 m. Talpa fundației este la W -3,96 m. De la crepida menționată începea elevația propriu-zisă a pereților pivniței. Nu s-a surprins un nivel de construcție, dar acesta foarte probabil se afla la nivel cu crepida. Între nivelul actual de călcare și crepidă se află un strat de pământ castaniu argilos afânat. De la crepidă în jos se află argilă compactă (Fig. 5/b).

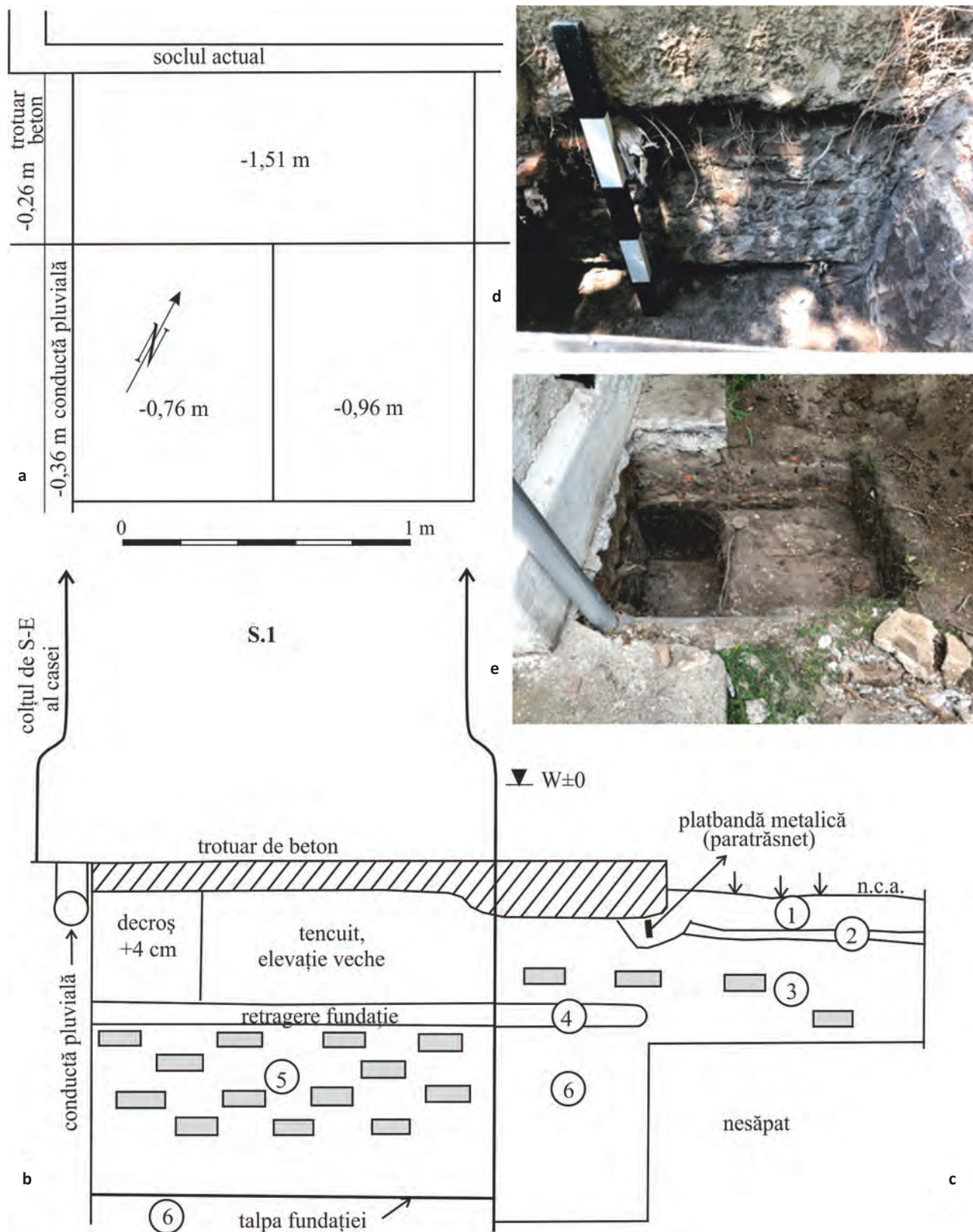
În S.2 nu s-au găsit materiale arheologice și nici resturi de la construcția pivniței.

Turnul de poartă (Fig. 3/g–f, Fig. 6–7, 11–12)

Este o construcție de plan patrulater, cu boltă, ridicată integral din cărămidă și aflată într-o stare de degradare accentuată. Intrarea se făcea dinspre VSV printr-o deschidere arcuită, ieșirea către curte având un aspect asemănător. Convențional, pentru ușurința exprimării, vom considera deschiderea turnului prin care se circula ca fiind orientată vest-est. La W -0,61 m se află actualul nivel de călcare în turn considerând centrul geometric al acestuia (teren natural) față de cota W $\pm 0,00$ m – intrarea în casă. Facem această precizare deoarece suprafața din interiorul turnului și din jurul acestuia este ușor denivelată, astfel încât nivelul de călcare variază puțin. Turnul a fost cercetat prin practicarea a două secțiuni/casete în interior (S.3 și S.6).

S.3 ($1,30 \times 1,50$ m) a fost trasată în interiorul turnului de poartă, în colțul de nord-est, cu scopul de a surprinde în principal nivelul de construcție și talpa fundației (Fig. 6–7).

Pe profilul vestic al S.3 a fost înregistrată următoarea situație stratigrafică: W -0,61–0,71 m – strat vegetal; -0,71–1,21 m – strat de pământ cenușiu pigmentat cu

1 - strat vegetal; 2 - strat fin de mortar; 3 - pământ cenușiu cu resturi de mortar și cărămidă; 4 - nivelul de construcție; 5 - fundația din asize de cărămizi cu mult mortar var-nisip; 6 - pământ castaniu compact, argilos.

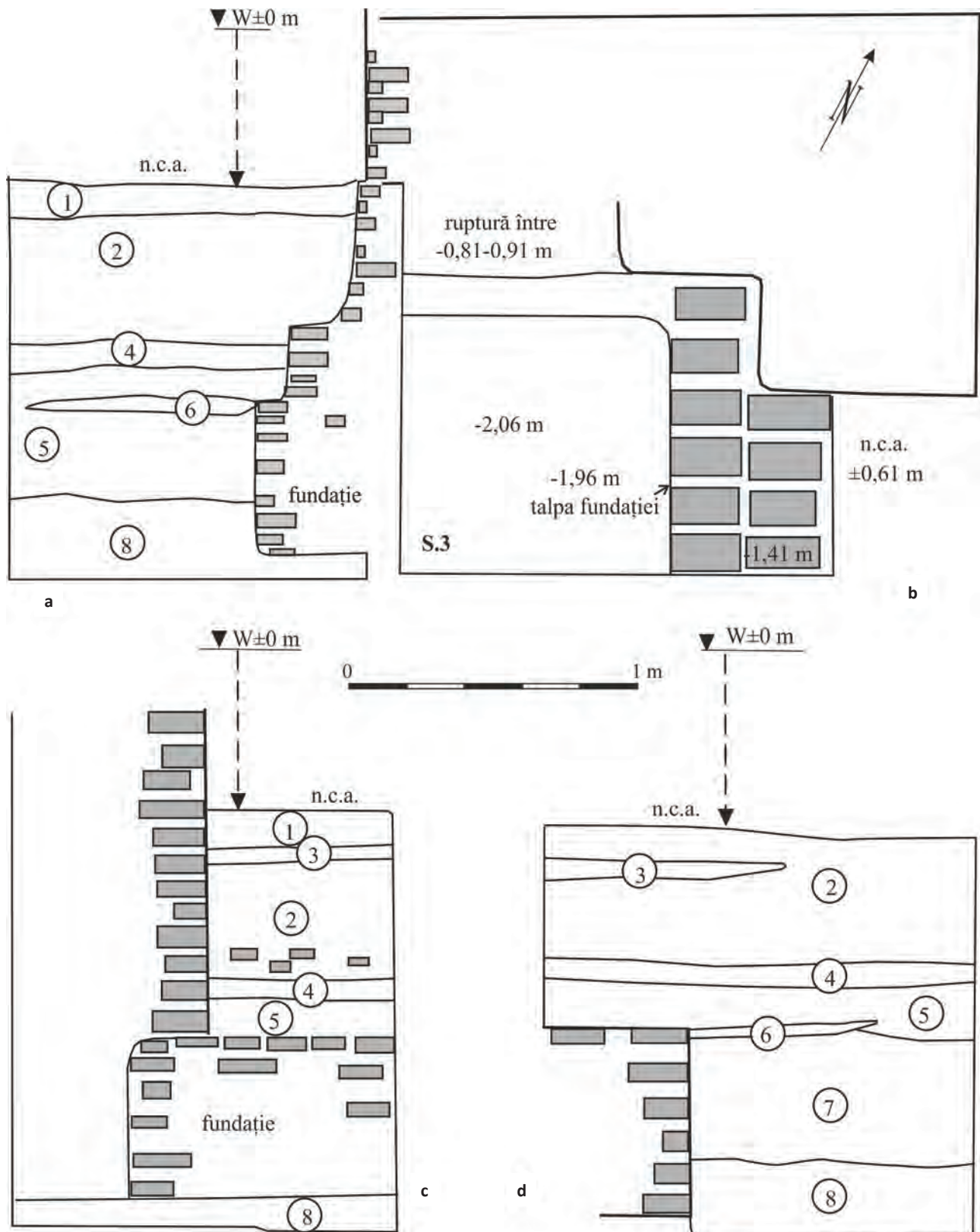
Figura 4. Casa: S.1 – a. plan, b. profil nord, c. profil est; fotografii: d. fundația sudică, e. profil est.

Figure 4. The house: T.1 – a. plan, b. north profile, c. east profile; photographs: d. southern foundation, e. east profile.

Figura 5. Pivnița: S.2 – a. plan, b. profil vest; fotografii: c. fundația sudică, d. fundația estică, e. detaliu fundație.

Figure 5. The cellar: T.2 – a. plan, b. west profile; photographs: c. southern foundation, d. eastern foundation, e. foundation detail.

1 - strat vegetal; 2 - pământ cenușiu cu resturi de materiale; 3 - mortar albicios; 4 - mortar gălbui cu resturi de cărămidă; 5 - pământ castaniu pigmentat cu mortar; 6 - mortar gălbui (nivel de construcție); 7 - pământ castaniu compact; 8 - argilă gălbui maroniu.

Figura 6. Turnul de poartă: S.3 – a. profil vest, b. plan, c. profil est, d. profil sud.

Figure 6. Gate tower: T.3 – a. west profile, b. plan view, c. east profile, d. south profile.

a

b

c

Figura 7. Turnul de poartă: S.3 – fotografii: a. profil nord, b. profil vest, c. profil est.
Figure 7. Gate tower: T.3 – photos: a. north profile, b. west profile, c. east profile.

mortar și cu resturi de cărămidă; -1,21–1,29 m – strat de mortar gălbui cu resturi de cărămidă; -1,29–1,41 m – strat de pământ cenușiu pigmentat cu mortar și cu resturi de cărămidă; -1,41–1,46 m – strat de mortar gălbui (nivel de construcție al fundației); -1,46–2,06 m – castaniu argilos (Fig. 6/a; 7/b).

Pe latura de nord, fundația turnului are talpa la W -1,96 m; are o crepidă, lată de 0,10 m la W -1,41 m, și o a doua crepidă, cu lățimea de 0,12–0,13 m la W -1,13 m. Judecând după urmele de pe zid, pare să fie o porțiune ruptă, crepida inițială fiind cu circa 0,30 m mai sus. Nivelul de construcție, constând într-un strat de mortar gălbui, se află în dreptul crepidei de la W -1,41 m. De acolo începea elevația inițială a turnului. Fundația turnului este construită din cărămizi ($26 \times 15 \times 4$ cm), așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate.

În S.3 s-au descoperit două artefacte – un fragment ceramic și un cui de fier, aparținând secolelor XVIII–XIX (Fig. 18/a, k).

S.6 ($2,30 \times 1,75$ m) a fost trasată în interiorul turnului de poartă, în colțul de sud-vest, cu scopul de a surprinde în principal nivelul de construcție și talpa fundației (Fig. 11–12).

Pe profilul nordic al S.6 a fost înregistrată următoarea situație stratigrafică: W -0,62/0,74–0,67/0,79 m – strat vegetal; -0,60–0,76 m – strat amestecat de pământ și moloz; -0,76–0,80 m – strat de cărămidă sfărâmată, compact și dur; 0,80–0,84 m – strat nisipos de nivelare; -0,84–1,22 m – strat cenușiu deschis cu pigmenți de cărămidă; -1,23–1,42 m – nivel de pământ castaniu deschis cu resturi de cărămizi și mortar (nivel de construcție, îngroșat prin depunerea de pământ și cărămizi pentru amenajarea nivelului inițial de călcare în turn); -1,42–2,04 m – strat castaniu argilos. La W -1,42 m este surprinsă fundația continuă (pe conturul turnului). Talpa fundației este la W -1,99 m. Lățimea fundației este de 1,00 m (Fig. 11/b; 12/c).

Pe latura de sud, fundația turnului are talpa la W -1,99 m; are trei crepide: o crepidă, lată de 0,10 m la W -1,42 m, a doua crepidă, cu lățimea de 0,15 m la W -0,87 m, și a treia crepidă, lată tot de 0,15 m la W -0,72 m. Fundația este construită din cărămizi ($26 \times 15 \times 4$ cm), așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate. Au fost găsite și resturi de lemn de la un buștean masiv (Fig. 12/b), care te duc cu gândul la un stâlp de susținere a unei porți de lemn, (probabil de la cea consemnată fotografic la începutul anilor '70), actualmente intrarea prin turn fiind deschisă.

În S.6 s-au descoperit două fragmente ceramice și un cui de fier, încadrate cronologic în secolele XVIII–XIX (Fig. 18/c, f, l).

Conform celor două sondaje (S.3 și S.6), s-a observat că, din punct de vedere tehnic, mai întâi s-a construit o fundație continuă (înaltă de 0,55–0,57 m – surprinsă la W -1,41–1,42 m), lată de 1,00 m, urmând planul rectangular al turnului. Peste această fundație s-a clădit turnul de poartă, cu ziduri de circa 0,60 m în elevație, laturile de nord și sud ale turnului fiind înălțate peste aceasta, iar cele de vest și

est fiind cu goluri, arcuite la partea superioară, pentru a permite trecerea.

Zidul de incintă (Fig. 8–10, 13–16)

Tronsonul sud – denumim astfel convențional partea aflată la SSE de turn. Imediat în apropierea laturii sudice a turnului sunt încă vizibile, în vegetația abundentă, urmele unei construcții constând într-o cameră (locuința paznicului). Existența ei era cunoscută și din fotografiile de epocă. Zidul de incintă a fost cercetat către sud prin practicarea unei secțiuni (S.5).

S.5 ($3,00 \times 1,00$ m) a fost trasată la 3,50 m, paralelă cu latura sudică a turnului, perpendiculară pe resturile zidului de incintă, cu scopul de a surprinde dimensiunile exacte ale acestuia și relația cu peretele sudic al încăperii de lângă turn (Fig. 9–10).

Ruinele zidului de incintă au apărut la W -0,72 m, imediat după ce s-a făcut curățenie prin îndepărtarea vegetației. Putem considera această cotă ca fiind aproximativ nivelul actual de călcare la sud de turn. Fundația, ușor lățită cu o crepidă de 0,05–0,06 m de o parte și alta a zidului, începea la W -1,20 m. Tot aici se situează și nivelul de construcție. Talpa fundației este la W -1,75 m. Fundația are o lățime de circa 0,70 m, iar zidul de incintă în elevație este lat de 0,60 m. Fundația zidului de incintă și cea a zidului sudic al încăperii sunt țesute, ceea ce dovedește că au fost construite în același timp. Zidul sudic al încăperii și cel estic sunt mai înguste (fiind late de 0,50 m, respectiv 0,55 m) față de zidul vestic – zidul de incintă propriu-zis (lat de 0,60 m). Între zidul sudic al turnului și zidurile menționate se afla o încăpăre cu dimensiunile (la interior) de $3,10 \times 4,10$ m (Fig. 10). Conform datelor actuale, încăpărea a fost concepută și executată odată cu turnul de poartă, iar demantelarea acesteia s-a petrecut în a doua parte a secolului al XX-lea. Fundațiile zidurilor sunt construite din cărămizi, așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate. Aceleași materiale au fost utilizate și în elevație.

În S.5 s-au descoperit un singur fragment ceramic (Fig. 18/b).

Tronsonul nord – denumim astfel, convențional, partea aflată la NNV de turn. Zidul de incintă a fost cercetat prin practicarea a cinci secțiuni, ajungându-se la 66,25 m nord de turn, fără a i se putea surprinde limita. Amplasarea secțiunilor a fost condiționată de existența unor arbori de talie mare și de vegetația abundentă. Cu excepția unei singure secțiuni (S.7 amplasată lângă latura nordică a turnului), în toate celelalte a fost surprins doar negativul fundației, uneori păstrându-se 1–4 rânduri de cărămizi prinse cu mortar var-nisip gălbui de bună calitate. Groapa (de demantelare a fundației zidului de incintă) conținea numeroase bucăți de mortar și mici fragmente de cărămidă („negativul zidului”) și era lată de 0,50–0,60 m. Stratigrafia este extrem de simplă: stratul vegetal (grosime circa 0,10–0,15 m); strat brun de pădure

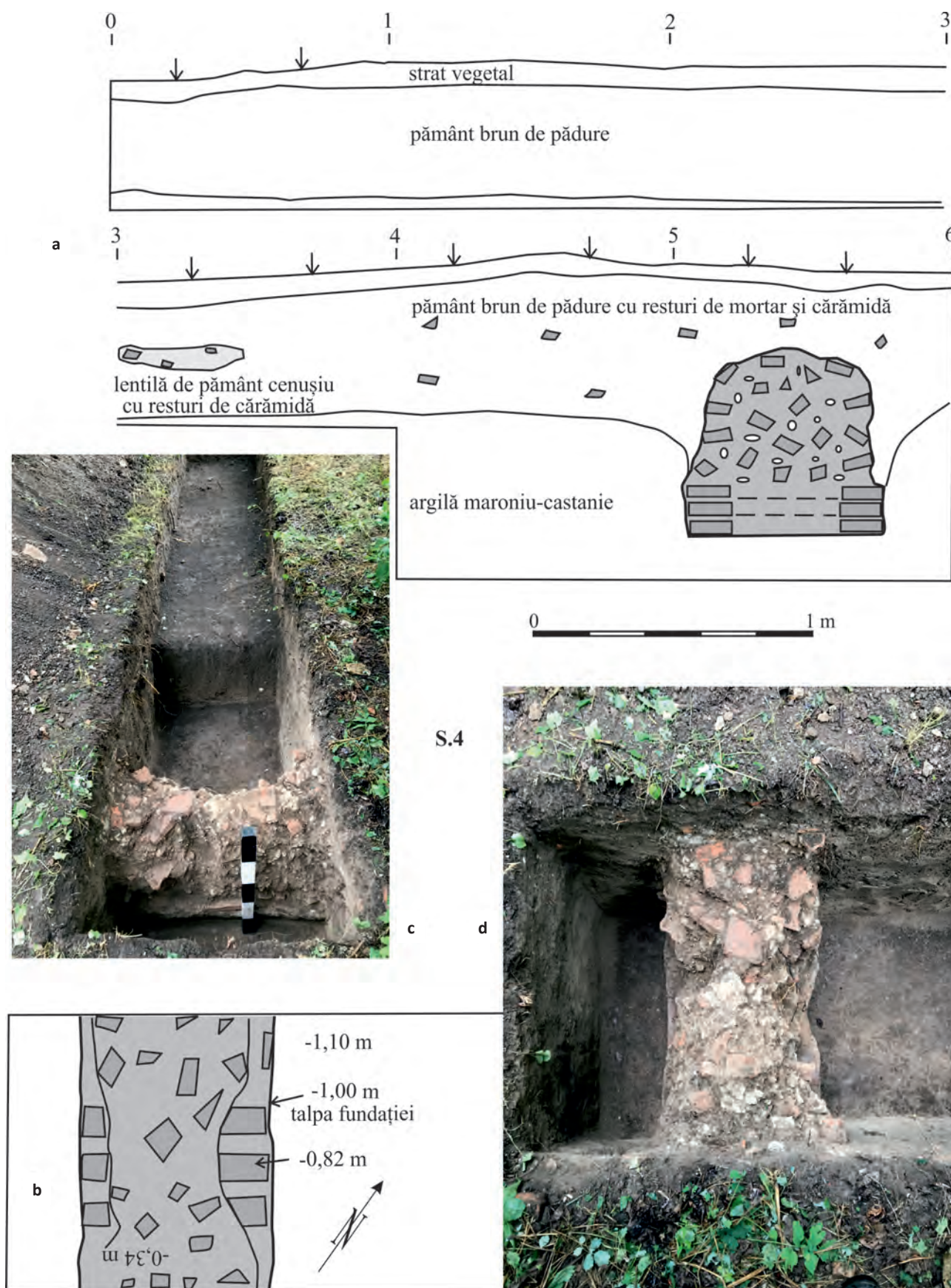

Figura 8. Zidul de incintă – tronson nord: S.4 – a. profil sud, b. plan; fotografii: c. vedere dinspre vest, d. vedere dinspre sud.

Figure 8. Enclosure wall – northern segment: T.4 – a. south profile, b. plan; photographs: c. view from the west, d. view from the south.

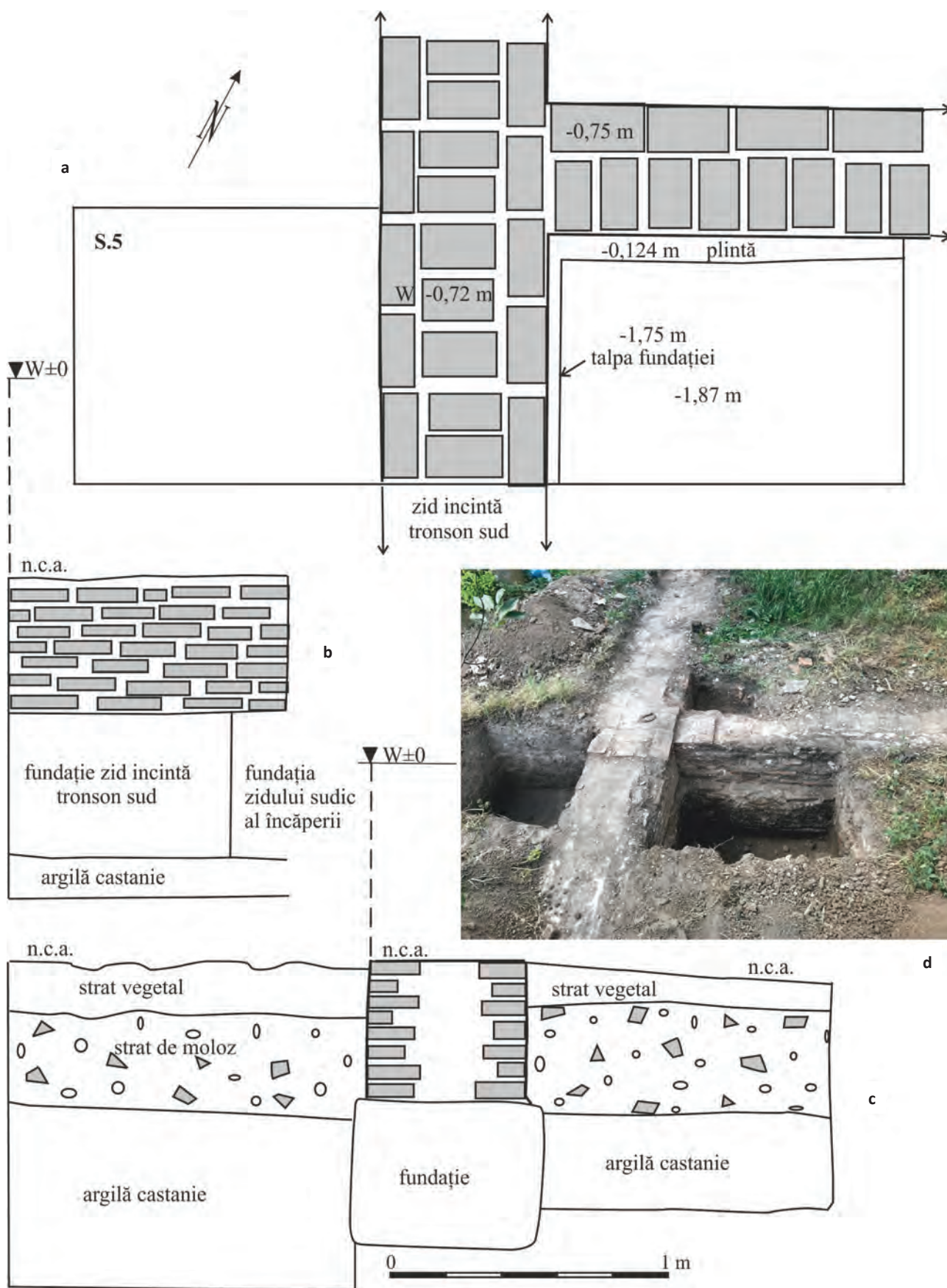

Figura 9. Zidul de incintă – tronson sud: S.5 – a. plan, b. profil intermediar vestic, c. profil sud, d. fotografie profil nord.

Figure 9. Enclosure wall – southern segment: T.5 – a. plan view, b. western intermediate profile, c. southern profile, d. photograph of the northern profile.

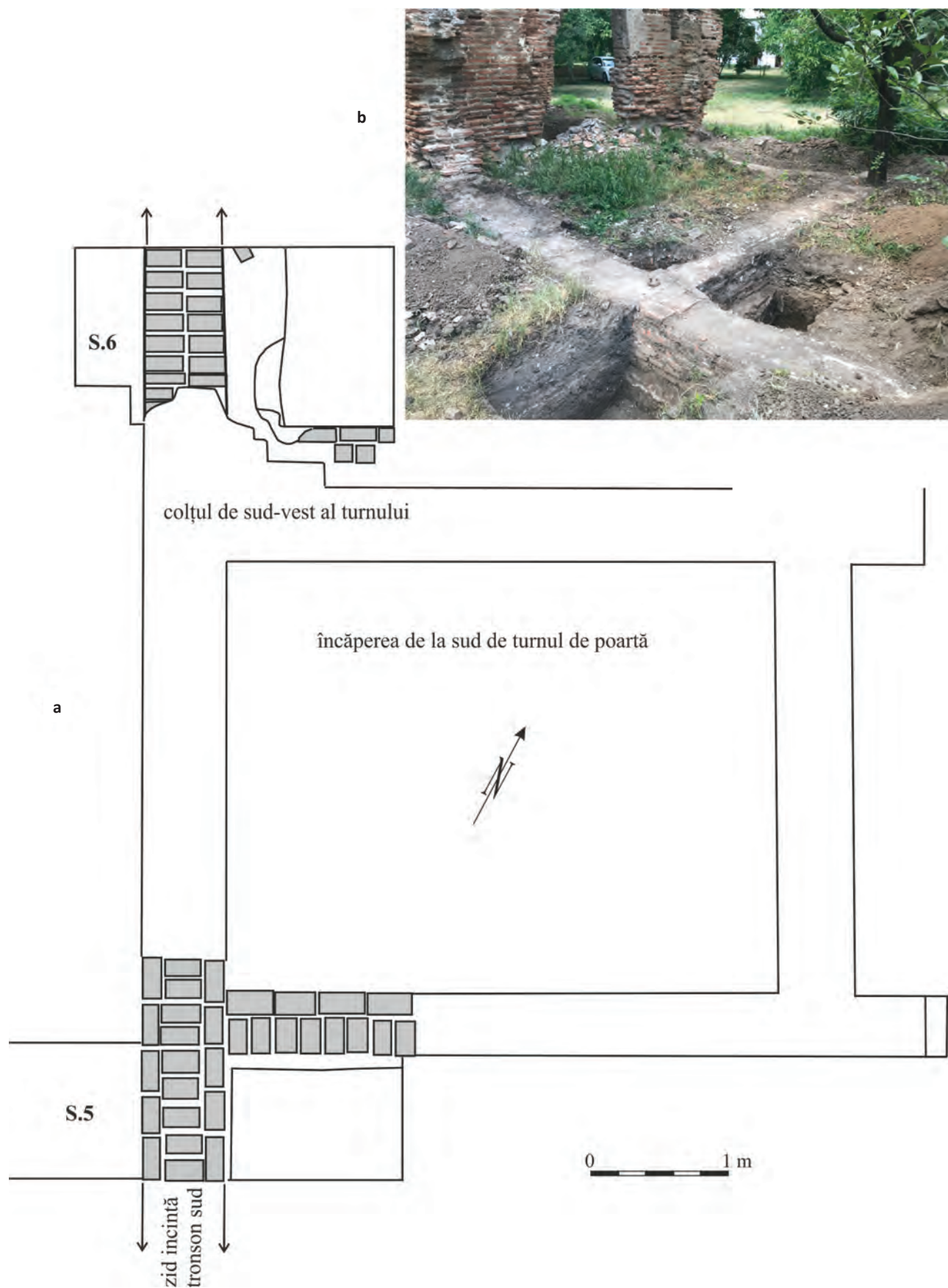

Figura 10. Încăperea de la sud de turnul de poartă: a. plan, b. fotografie, vedere dinspre sud-vest.

Figure 10. The room south of the gate tower: a. floor plan, b. photograph taken from the southwest.

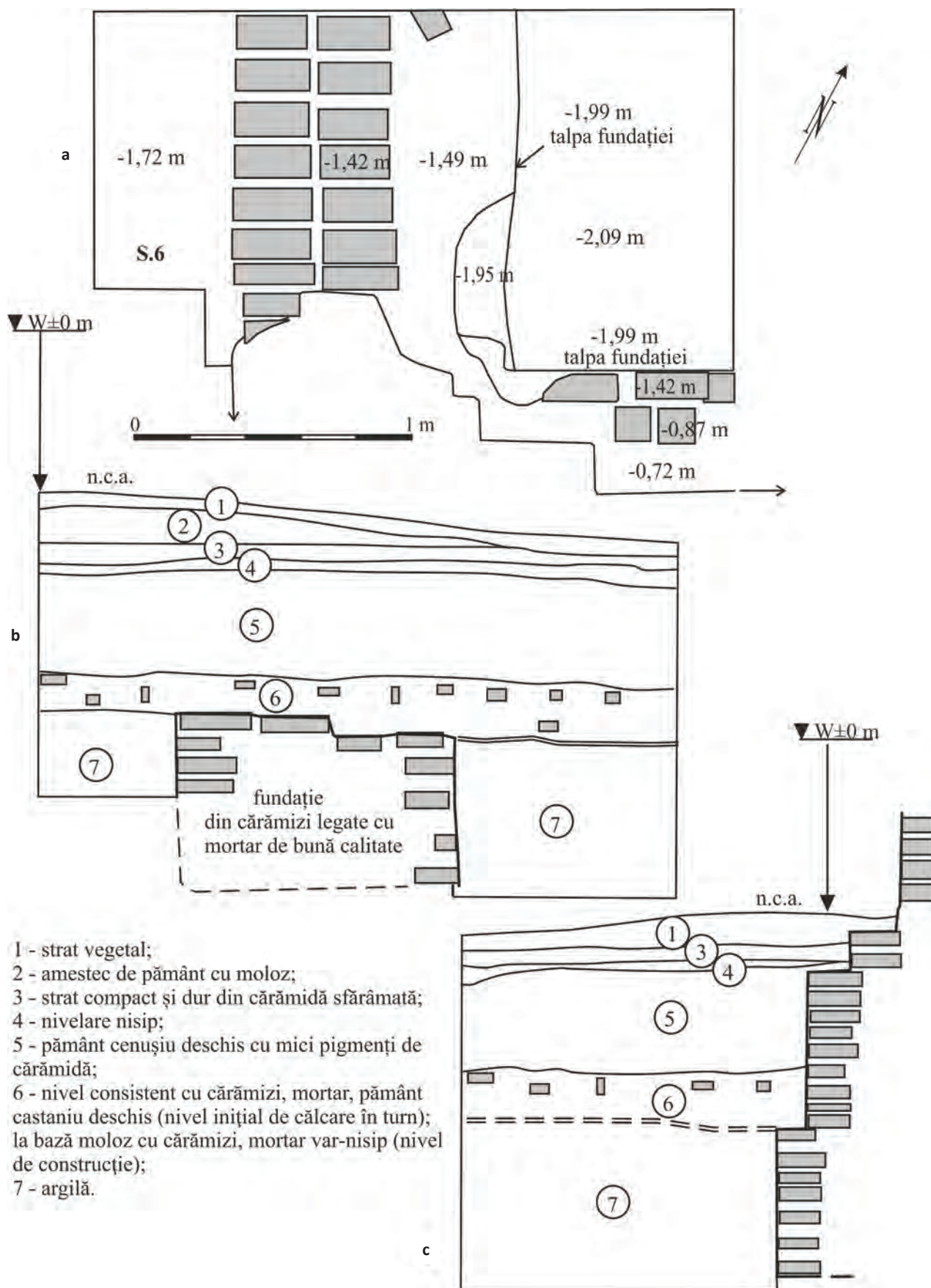

Figura 11. Turnul de poartă: S.6 – a. plan, b. profil nord, c. profil est.

Figure 11. Gate tower: T.6 – a. plan view, b. north profile, c. east profile.

Figura 12. Turnul de poartă: S.6 – fotografii: a. vedere dinspre est, b. detaliu cu resturile de lemn ale presupusului stâlp al porții, c. profil nord, d. profil est, e. vedere dinspre nord.

Figure 12. Gate tower: T.6 – photos: a. view from the east, b. detail showing the wooden remains of the presumed gatepost, c. north profile, d. east profile, e. view from the north.

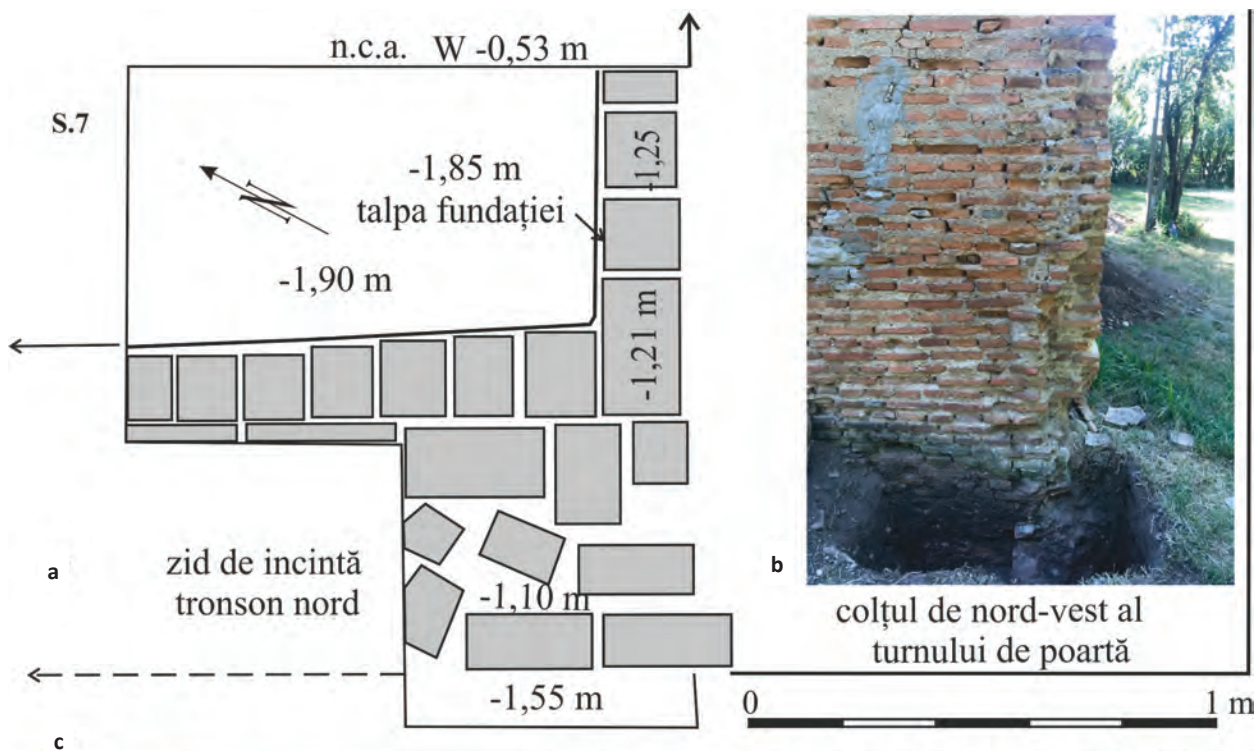

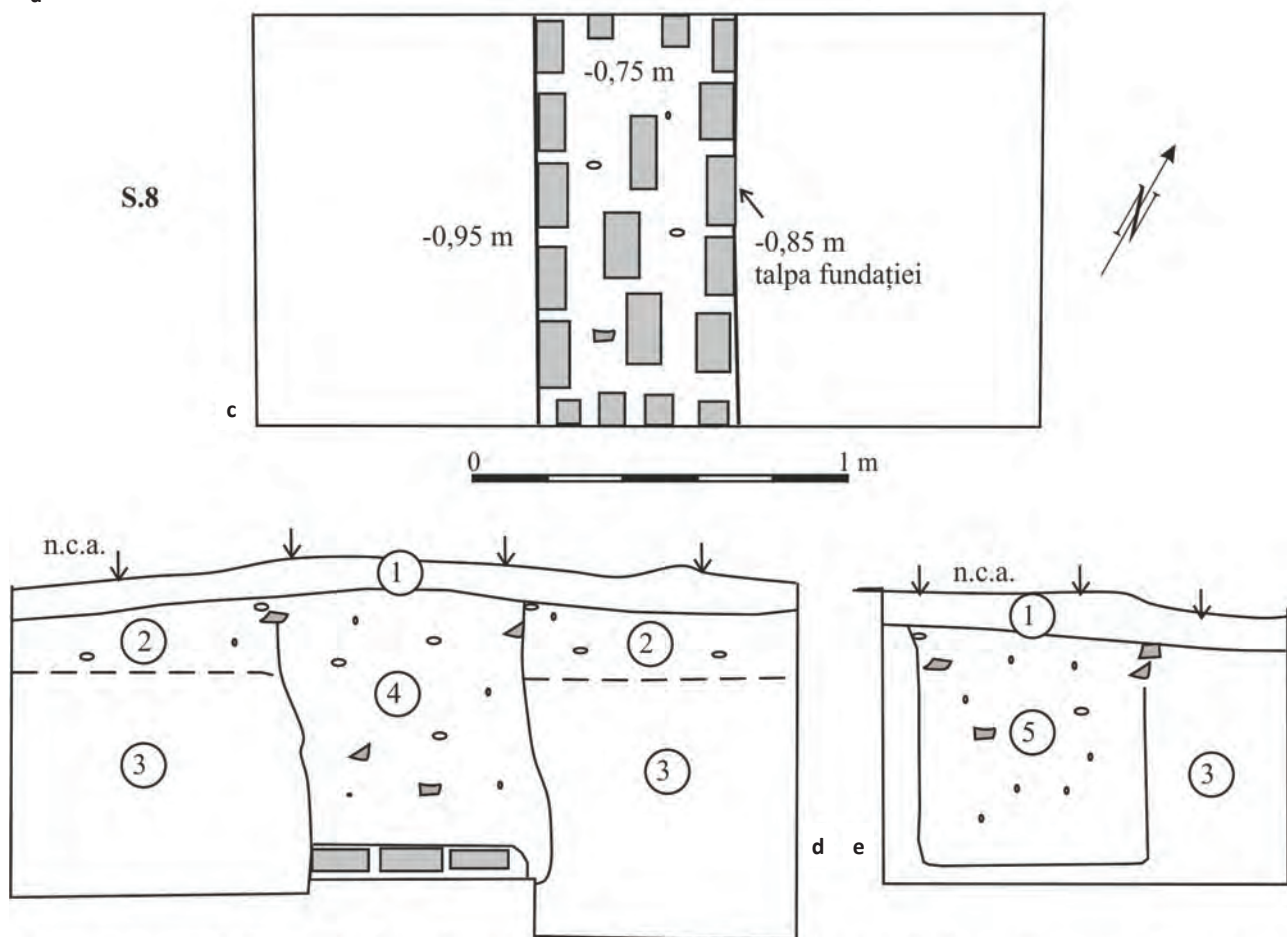
Figura 13. Zidul de incintă – tronson nord și turnul de poartă: S.7 – a. plan; fotografii: b. vedere dinspre nord cu urmele zidului de incintă pe paramentul turnului, c. vedere dinspre est.

Figure 13. Enclosure wall – northern segment and the gate tower: T.7 – a. plan; photographs: b. view from the north showing the traces of the enclosure wall on the face of the tower, c. view from the east.

a

b

1 - strat vegetal; 2 - pământ brun de pădure cu resturi de mortar și cărămidă; 3 - argilă maroniu castanie;
4 - negativ fundație zid incintă; 5 - negativ fundație contrafort.

Figura 14. Zidul de incintă – tronson nord: S.8 – fotografii: a. vedere dinspre nord, b. vedere dinspre vest, cu negativul contrafortului pe profilul estic; c. plan, d. profil sud, e. profil est.

Figure 14. Enclosure wall – northern segment: T.8 – photographs: a. view from the north, b. view from the west showing the negative of the buttress on the eastern profile; c. plan, d. southern profile, e. eastern profile.

(grosime circa 0,30–0,40 m), castaniu argilos. Pentru secțiunile S.4, S.8, S.9, S.10, S.11, adâncimile sunt date de la nivelul actual de călcare, nefiind corelate cu Wagrissul general. Acesta se află cu 0,50–0,70 m mai sus decât nivelul de călcare din zona traseului fostului zid de incintă. Terenul este destul de accidentat, fiind acoperit cu vegetație, dar și cu resturi de moloz contemporan.

S.4 (6,00 × 1,00 m) a fost trasată la 11,25 m nord de turn, paralelă cu latura nordică a acestuia. La -0,30 m au apărut primele resturi din negativul zidului de incintă. Din fundația acestuia se păstrau intacte doar trei rânduri de cărămizi. Talpa fundației era la -0,95 m. Lățimea fundației este de 0,70 m (Fig. 8).

S.7 (1,40 × 1,20 m) a fost trasată în exteriorul turnului, perpendicular pe latura nordică, lângă colțul de nord-vest, cu scopul de a surprinde pornirea zidului de incintă către nord și relația dintre fundațiile celor două construcții (Fig. 13). În acest loc, pe elevația turnului se observa că a existat pornirea unui zid (Fig. 13/b). Nivelul de călcare actual se află la W -0,53 m.

La W -1,10 m a fost surprins zidul de incintă. Fundația, lătită cu o crepidă neuniformă de 0,15–0,20 m, începea la W -1,21–1,25. Tot aici se situează și nivelul de construcție. Talpa fundației zidului de incintă este la W -1,85 m. Lățimea zidului este de aproximativ 0,55 m, iar a fundației acestuia de circa 0,70 m (asemănător cu situația din S.5). Conform urmelor de pe elevația turnului, de la crepida anterior menționată, zidul de incintă avea o înălțime de 2,70 m. Fundația zidului de incintă este construită din cărămizi cu grosimea de 4 cm, așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip de culoare gălbuie de bună calitate. În elevație, s-au utilizat materiale asemănătoare cu cele descrise la casă și la turn. Fundația zidului de incintă și cea a turnului se leagă în mod organic („țes”), ceea ce dovedește că au fost construite în același timp.

În S.7 s-au descoperit două fragmente ceramice aparținând unor oale din secolele XVIII–XIX (Fig. 18/d–e).

S.8 (2,10 × 1,10 m) a fost trasată la 16,30 m nord de S.4, paralelă cu aceasta. Urmele negativului zidului de incintă au fost surprinse imediat sub stratul vegetal, la -0,10–0,12 m. Din fundația zidului de incintă se păstra intact un singur rând de cărămizi, la -0,75 m. Talpa fundației era la -0,85 m. Lățimea fundației este de 0,55 m (Fig. 14). Pe profilul estic a fost surprins negativul unui alt șanț de demantelare cu lățimea de 0,60 m, care începea, ca și în cazul zidului de incintă, imediat de sub stratul vegetal. Fundul gropii negativului (acolo unde ar fi trebuit să fie talpa fundației, din care însă nu se păstra niciun rând de cărămidă) era la -0,70 m (Fig. 14/b, e). Probabil, în acest loc a existat un contrafort care sprijinea zidul de incintă.

S.9 (2,00 × 1,00 m) a fost trasată la 16,80 m nord de S.8, paralelă cu aceasta. La -0,45 m au apărut primele resturi din negativul zidului de incintă și continuau până la -0,70 m. Din fundația propriu-zisă se păstrau intacte doar două rânduri de cărămizi. Lățimea fundației este de 0,50 m (Fig. 15/a–c).

S.10 (2,00 × 1,00 m) a fost trasată la 11,20 m nord de S.9, paralelă cu aceasta. La -0,15 m au apărut primele resturi din negativul zidului de incintă și continuau până la -0,70 m. Din fundația propriu-zisă se păstrau intacte patru rânduri de cărămizi. Lățimea fundației este de 0,50 m (Fig. 15/d–f).

S.11 (1,60 × 1,00 m) a fost trasată la 5,70 m nord de S.10, paralelă cu aceasta. La -0,50 m au apărut primele resturi din negativul zidului de incintă și continuau până la -0,90 m. Din fundația propriu-zisă se păstrau intacte trei rânduri de cărămizi. Lățimea fundației este de 0,50 m (Fig. 16).

În S.4, S.8, S.9, S.10 și S.11 nu s-au descoperit materiale arheologice.

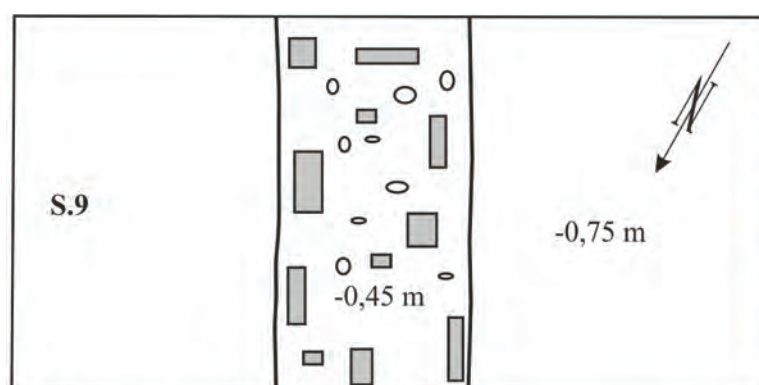
Renunțarea la zidul de incintă s-a făcut, cel mai probabil, cândva în jurul anului 1900, însă nu avem mărturii documentare (fotografice) din acea perioadă. O dovadă, însă, în acest sens o constituie prezența unor arbori foarte groși crescuți pe traseul fostului zid, ceea ce ar indica o perioadă de aproximativ 150 de ani. Demantelarea s-a produs în mod sistematic pe traseul exact al zidului, cărămida fiind recuperată până aproape de talpa fundației²⁰. Foarte probabil, zidul a avut mai mulți contraforți, din loc în loc, pe latura estică (spre interiorul curții) așa cum sugerează situația surprinsă în S.8.

În această fază a cercetării, nu a mai fost posibilă sondarea pe traseul presupus al zidului în continuare pe aceeași direcție, din cauza unei cantități mari de moloz contemporan depozitat acolo și a vegetației abundente. Putem avansa ipoteza că zidul continua către nord până la lac sau își schimba direcția către est și se închidea tot pe malul lacului. Identificarea traseului complet rămâne un obiectiv pentru o altă etapă a cercetării.

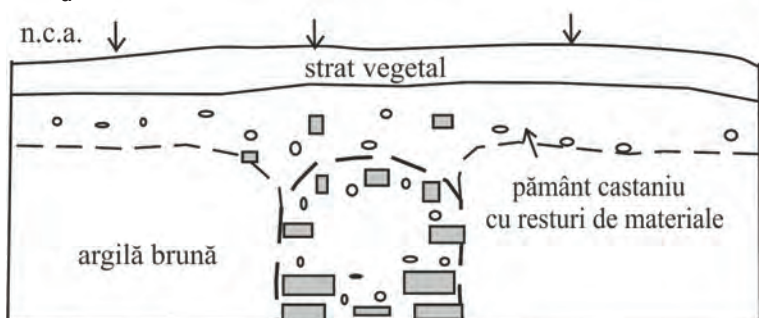
MATERIALELE ARHEOLOGICE

În cinci dintre secțiunile efectuate (S.3, S.5, S.6, S.7, S.12) au fost găsite materiale arheologice constând în zece fragmente ceramice (Fig. 18/a–j) și două cuie de fier (Fig. 18/k–l). Toate fragmentele provin de la vase lucrate la roata cu turație rapidă și se împart în două mari categorii: smălțuite și nesmălțuite. Materialul este extrem de fragmentat; ca tipuri de forme pot fi identificate oale și farfurii. **a.** Burtă de la oală, din pastă roșie fină, pictată cu dungi albe, cu urme de ardere secundară (S.7); **b.** Burtă cu rest de toartă de la oală, din pastă roșie fină (S.7); **c.** Fund și burtă de oală, din pastă roșie nu foarte fină, cu urme de ardere secundară (S.6); **d.** Burtă de la oală, din pastă poroasă gălbuie (S.5); **e.** Burtă de vas (oală?), din pastă nu foarte fină de culoare albicioasă (S.6); **f.** Buză de vas, din pastă nu foarte fină de culoare roșie, cu urme de ardere secundară (S.12); **g.** Fund fragmentar de farfurie, din pastă fină roșie cu smalt albicios la interior (S.3); **h.** Burtă de vas,

²⁰ Nu este exclus ca din cărămida recuperată să se fi construit încăperea (baia și toaleta) adăugată pe latura de nord a casei.

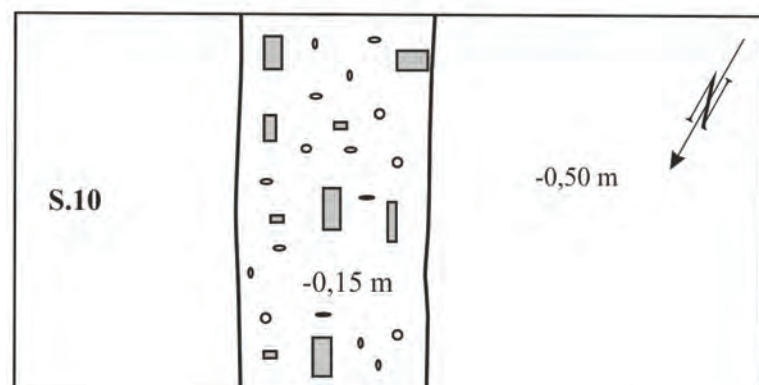
a

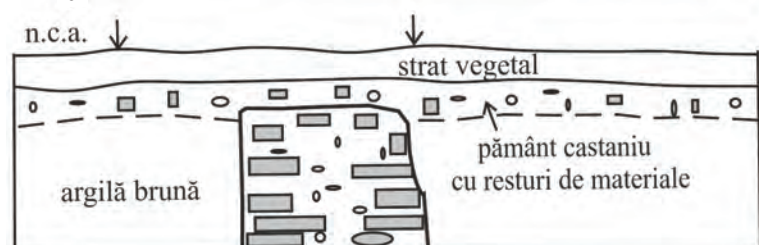
b

c

d

e

f

Figura 15. Zidul de incintă – tronson nord: S.9 – a. plan, b. profil sud; c. fotografie, vedere dinspre est; S.10 – d. plan, e. profil sud, f. fotografie vedere dinspre est.

Figure 15. Enclosure wall – northern segment: T.9 – a. plan view, b. southern profile; c. photograph showing the view from the east; T.10 – d. plan view, e. south profile, f. photograph showing the view from the east.

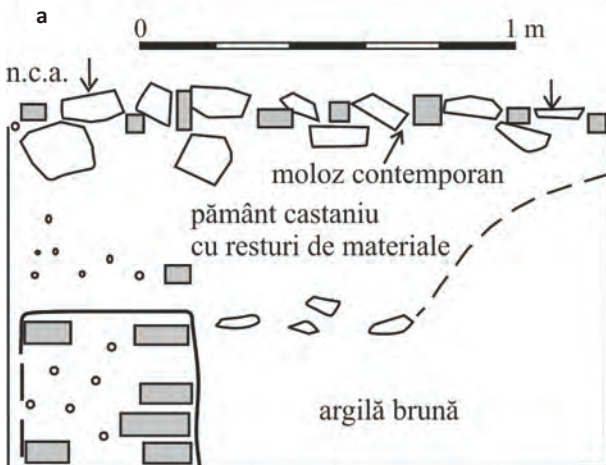
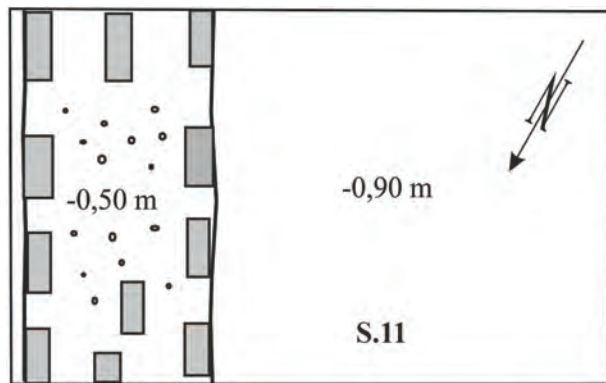

Figura 16. Zidul de incintă – tronson nord: S.11 – a. plan, b. profil sud; fotografii: c. vedere dinspre vest, d. vedere dinspre nord.

Figure 16. Enclosure wall – northern segment: T.11 – a. plan view, b. southern profile; photographs: c. view from the west, d. view from the north.

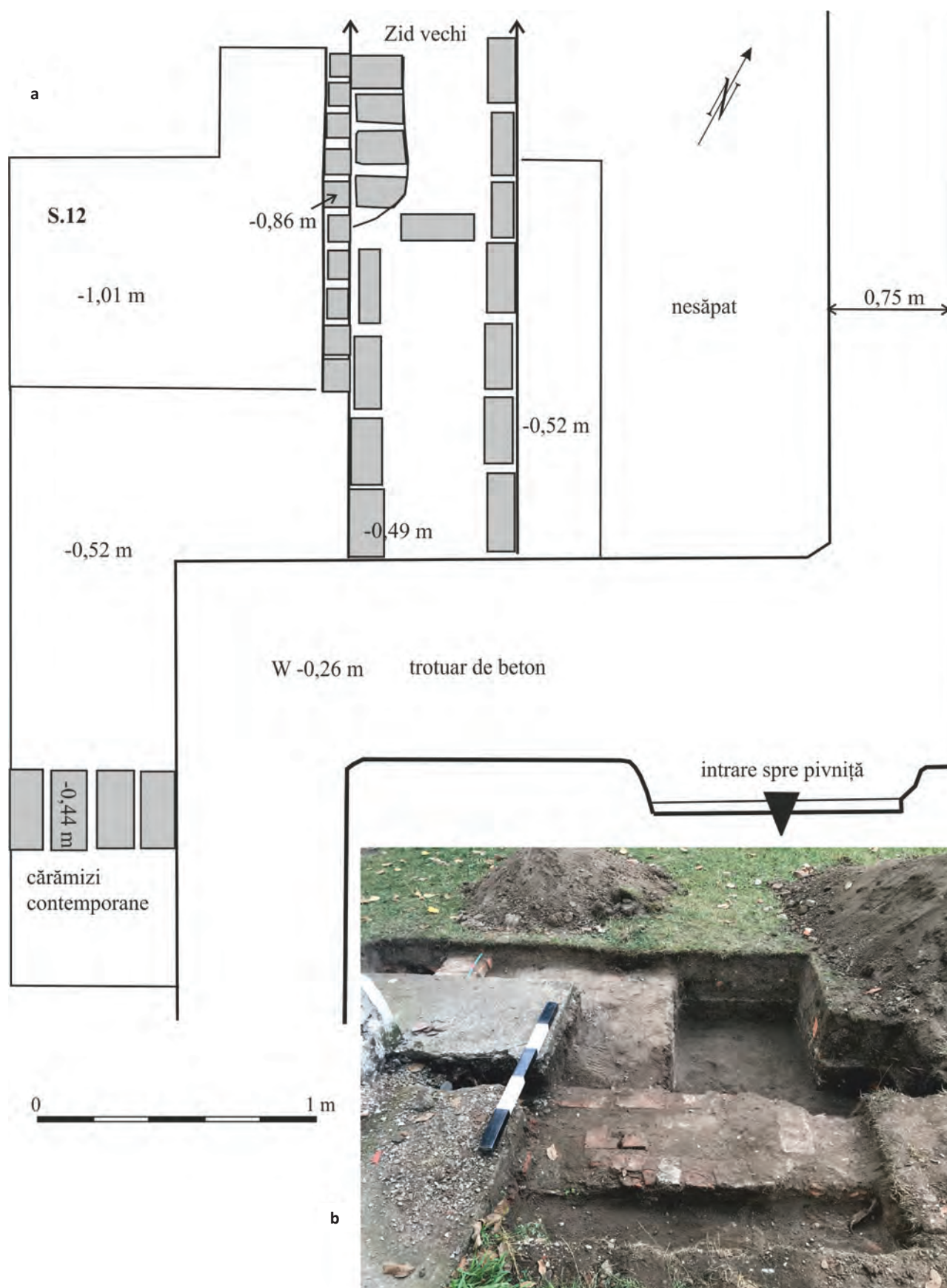

Figura 17. Casa – zid lângă colțul de nord-vest: S.12 – a. plan; b. fotografie vedere dinspre est.

Figure 17. The house – wall near the northwest corner: T.12 – a. floor plan; b. photograph viewed from the east.

Figura 18. Fragmente ceramice: a–b (S.7), c, e (S.6), d (S.5), g (S.3), f, h–j (S.12); cuie de fier: k (S.3), l (S.6); m monedă de argint Abdulhamid I – 1788, găsită întâmplător în perioada interbelică „în curtea conacului”.

Figure 18. Ceramic fragments: a–b (T.7), c, e (T.6), d (T.5), g (T.3), f, h–j (T.12); iron nails: k (T.3), l (T.6); m silver coin of Abdulhamid I – 1788, found by chance during the interwar period “in the courtyard of the mansion”.

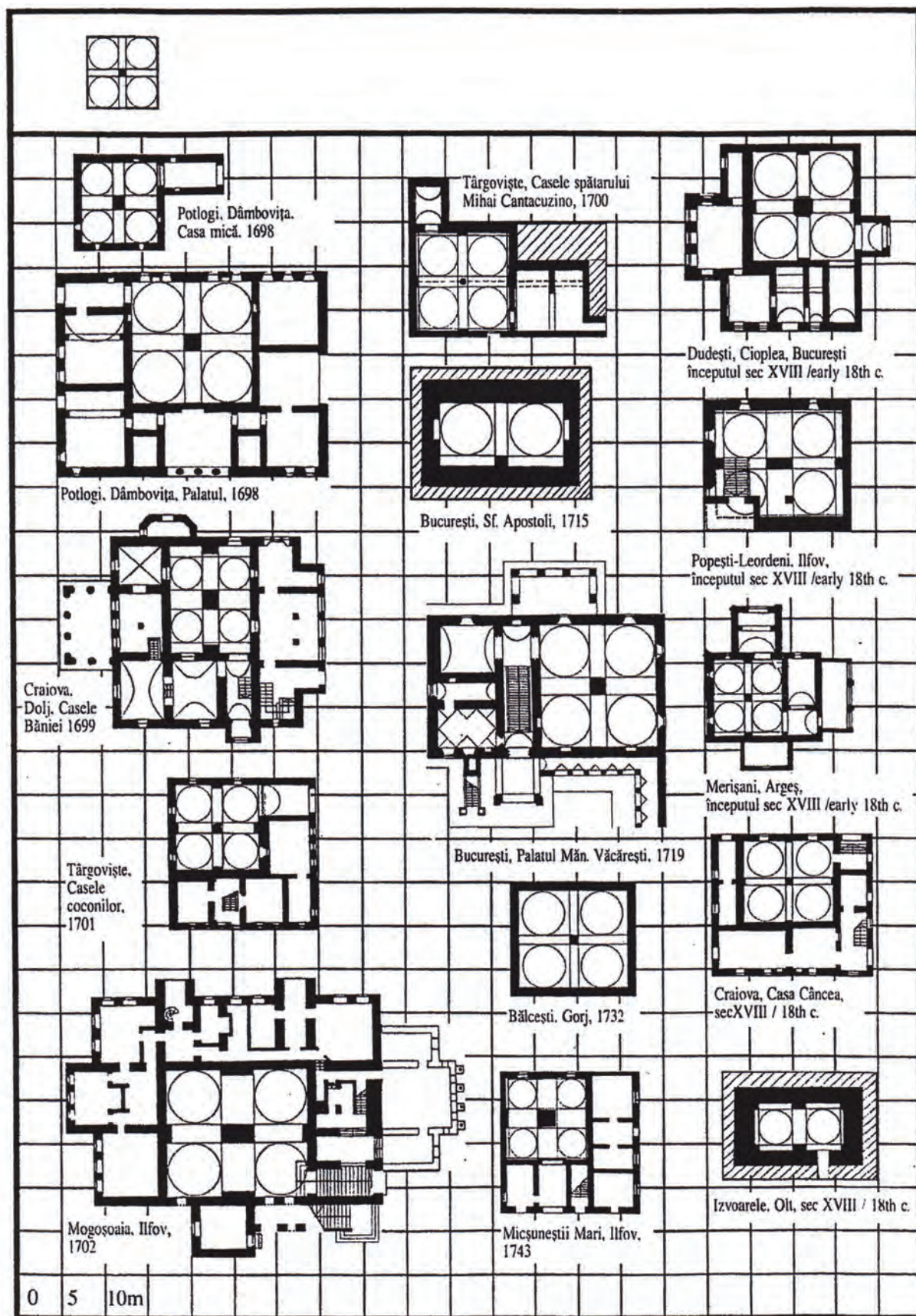

Figura 19. Sinteza tipologiilor de conace cu pivnițe din Valahia secolelor XVII–XVIII (după Brătuleanu 1997, pl. III).

Figure 19. A synthesis of the types of manor houses with cellars in Wallachia during the 17th and 18th centuries (according to Brătuleanu 1997, pl. III).

din pastă fină roșie cu smalt galben (S.12); i. Fund de oală, din pastă fină roșie, cu urme de ardere secundară (S.12); j. Fund de farfurie, din pastă fină roșie cu smalt verde la interior (S.12); k. Cui de fier, patruleter în secțiune, L: 7 cm (S.3); l. Cui de fier, patruleter în secțiune, L: 8,5 cm (S.6).

Din punct de vedere cronologic, ceramica se încadrează în perioada secolelor XVIII–XIX. Cuiele, lucrate manual, provin de la turnul de poartă și se datează în aceeași perioadă de timp.

CONCLUZII PRELIMINARE

Aceste prime sondaje nu au clarificat toate aspectele evoluției Ansamblului fostului conac Lecca Micșunești, ceea ce nici nu era posibil, ele fiind supuse condițiilor din teren și necesităților tehnice menționate anterior. De aceea, se impun ca obiective viitoare, desprinse din rezultatele arheologice de până acum, cel puțin următoarele: identificarea completă a traseului zidului de incintă și cercetarea mai amplă a casei, în special a părții de nord-vest, în zona S.12, unde a apărut acel zid exterior. Se știe că, în timp, au mai fost executate adăugiri (baia actuală) la corpul inițial al clădirii.

Cu toate limitările săpăturii, o serie de concluzii se schițează cu suficient temei. Pornind de la suprafețele extrem de reduse cercetate pe cuprinsul ansamblului, putem afirma că în locurile sondate nu există depuneri arheologice ori materiale arheologice anterioare secolului al XVIII-lea²¹. Nu s-au constatat mai multe faze succesive de construcție, exceptând adăugirea târzie a băii pe latura nordică a casei²². Fundațiile casei, pivniței și turnului sunt construite în maniere asemănătoare, exclusiv din cărămizi, așezate regulat, legate cu mult mortar var-nisip, de culoare gălbuie, de bună calitate. La elevații s-a utilizat același tip de cărămidă, cu dimensiuni de 26 × 15 × 4 cm sau cu dimensiuni foarte apropiate de aceste valori, mortarul fiind asemănător cu cel întrebuintat la fundații. Față de perioada menționată, nivelul de călcare a crescut totuși destul de mult: cu circa 0,40 m în jurul casei și cu circa 0,60–0,70 m la turnul de poartă. Pe latura sudică a turnului se afla o încăpere construită în aceeași etapă cu acesta, având dimensiunile interioare de 3,10 × 4,10 m. Camera respectivă era destinată paznicului în perioada funcționării

ansamblului ca reședință boierească, fiind demolată după mijlocul secolului al XX-lea.

Zidul de incintă a avut, foarte probabil, înălțimea de 2,70 m și a fost construit în aceeași etapă cu turnul de poartă, materialele și maniera de zidărie fiind similare. Nu cunoaștem încă traseul complet, existența zidului fiind documentată către nord pe o lungime de peste 66 m. Către sud, zidul continua circa 25 m până în apropierea bisericii.

Ca observație generală, maniera de zidărie pentru toate structurile dezvelite în timpul săpăturilor este asemănătoare în privința tipului de cărămidă și a mortarului folosit, existând similarități chiar și la lățimea zidurilor. Piatra nu este utilizată deloc, spre deosebire de secolele anterioare, când piatra era întâlnită alături de cărămidă, atât în fundații, cât și în paramentul diverselor construcții civile, militare sau religioase.

Puținele fragmente ceramice descoperite în timpul săpăturilor se încadrează larg în perioada secolelor XVIII–XIX. Singurul element de datare absolută, care poate fi relaționat cu ansamblul, este o monedă de argint otomană (60 parale), emisă de sultanul Abdulhamid I (1774–1789) în anul 1788, găsită întâmplător în perioada interbelică „în curtea conacului” (Fig. 18/m), aflată în posesia proprietarului²³. Datarea arheologică a obiectivelor cercetate concordă cu aspectul arhitectural al monumentului și cu informațiile documentare privind biserica (parte componentă a ansamblului) și casele familiei lordache Micșunescu, amintite către mijlocul veacului al XVIII-lea. Din punct de vedere stilistic, casa se încadrează în formele arhitecturii brâncovenești de conac cu plan dreptunghiular, construit parțial pe o pivniță²⁴ (Fig. 19), cu un parter scund și un etaj mai înalt. De asemenea, datarea arheologică se armonizează și cu o parte a datărilor radiocarbon ale mortarelor, în special din elevația zidurilor, precum și cu alte date arheometrice, după cum vom vedea în continuare²⁵.

Un lucru este cert, construirea ansamblului s-a făcut după o viziune unitară, elementele componente (casa cu pivniță și turnul de poartă cu zidul de incintă) fiind construite concomitent sau la intervale de timp extrem de apropiate. În logica lucrurilor, biserica (element de bază al ansamblului) a fost ridicată în paralel cu acestea, cea de-a doua intrare pe latura de nord a pridvorului, cu funcția de intrare privată a boierului, datorându-și existența concepției ctitorului, familia Micșunescu, care locuia în casa aflată puțin mai la nord.

BIBLIOGRAFIE

Brătuleanu 1997 – A. Brătuleanu, *Curți domnești și boierești în România: Valahia veacurilor al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1997.
DIR, B, veacul XVI, vol. I – *Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol. 1 (1501–1525)*, București, 1951.

²³ Moneda a fost identificată de către dr. Aurel Vilcu de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, căruia îi mulțumim și pe această cale.

²⁴ Brătuleanu 1997, p. 80, pl. III.

²⁵ Simion et alii 2026, p. 523–537.

²¹ Constatarea este ușor surprinzătoare, având în vedere că ansamblul se situează pe malul lacului și nu departe de cursul Ialomiței, într-o zonă extrem de favorabilă locuirii. La aceasta se adaugă și faptul că în aria localităților Fierbinți Târg și Dridu (aflate la câțiva kilometri în aval de Micșunești) există numeroase descoperiri arheologice, aparținând mai multor epoci istorice, inclusiv faimoasa așezare de pe malul lacului Comana, care a dat numele eponim al culturii Dridu (vezi Zaharia 1967), sau cea din punctul „La Metereze” (vezi Ioniță 1998, p. 305–382).

²² Clădirea a cunoscut, în diferite etape de timp, fără îndoială, mai multe modificări (dispariția loggiei, modificări la intrări și la ferestre, adăugarea băii, eliminarea unei structuri zidite – situație observată în S.12 etc.), cele mai multe fiind însă greu de surprins prin mijloace arheologice. Acestea ar putea fi clarificate în bună măsură prin intermediul unui studiu de parament.

- DIR, B, veacul XVI, vol. IV – *Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol. IV (1571–1580)*, București, 1952.
- DIR, B, veacul XVI, vol. VI – *Documente privind istoria României, veacul XVI, B. Țara Românească, vol. VI (1591–1600)*, București, 1953.
- DIR, B, veacul XVII, vol. IV – *Documente privind istoria României, veacul XVII, B. Țara Românească, vol. IV (1621–1625)*, București, 1954.
- DRH, B, vol. XI – *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, vol. XI (1593–1600)*, București, 1975.
- DRH, B, vol. XXIV – *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, vol. XXIV (1633–1634)*, București, 1974.
- Dumitrescu, Crețeanu 1973 – I. Dumitrescu, R. Crețeanu, *Trei conace boierești din prima jumătate a secolului al XVIII-lea aflate în județul Ilfov*, BMI 42(4), 1973, p. 3–26.
- Ghika-Budești 1936 – N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia IV. Noul stil românesc din secolul al XVIII-lea*, BCMI 29(87–90), 1936.
- Ioniță 1998 – A. Ioniță, *La céramique du Haut Moyen Âge de Dridu „La Metereze” (Dép. de Ialomița)*, Dacia NS 40–42, 1996–1998, p. 305–382.
- Simion et alii 2026 – C. A. Simion, D. Cristea-Stan, E. A. Ispas, M. L. Marin, A. R. Petre, O. Gâza, M. V. Luca-Ilie, C. Mănăilescu, *Cercetări arheometrice la Ansamblul fostului Conac Lecca-Micșunești*, MCA 22, 2026, p. 523–537.
- Stoicescu 1970 – N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I – Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea)*, vol. 2: M-Z, indici, Craiova, 1970.
- Zaharia 1967 – E. Zaharia, *Săpăturile de la Dridu. Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, București, 1967.

ABREVIERI / ABRÉVIATIONS / ABBREVIATIONS

- AAC – Acta Archaeologica Carpatica, Kraków
ACMI – Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice, București
ActaArchHung – Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
Acta Classica Univ. Scient. Debrecen – Acta Classica Universitatis Scientiarum Debreceniensis, Debrecen, Ungaria
ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
ActaPraehistA – Acta praehistorica et archaeologica
AIGR - Anuarul Institutului Geologic al României, București
AIIAC – Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”, Cluj
AJA – American Journal of Archaeology, Boston
AJPA – American Journal of Physical Anthropology
Alba Regia – Alba Regia. Annales Musei Stephani regis, Székesfehérvár
Anatolia Antiqua – Anatolia Antiqua. Revue internationale d'archéologie anatolienne. Institut Français d'Etudes anatoliennes d'Istanbul
Anatolica – Anatolica. The Netherlands Institute for the Near East in Leiden
AnB – Analele Banatului, Muzeul Banatului, Timișoara
AncNearEastSt – Ancient Near Eastern Studies, Leuven, Belgia
Angustia – Angustia. Arheologie, Etnografie, Sfântu Gheorghe
Anmed – Anmed. Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri, Antalya, Turcia
AnSt – Anatolian Studies. British Institute of Ankara
AnUCraiova – Analele Universității din Craiova, Craiova (seria Istorie)
AnUVT – Annales d'Université “Valahia” Târgoviște, Section d'Archéologie et d'Histoire
Apulum – Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
ArchBulg – Archaeologia Bulgarica, Sofia
ArchÉrt – Archaeológiai Értesítő, Budapest
ArchHung – Archaeologia Hungarica, Acta Archaeologica Musei Nationalis Hungarici, Budapest
ArchKorr – Archäologisches Korrespondenzblatt, Mainz
ArchMűh – Archeometriai Műhely
ArchRozhledy – Archeologické Rozhledy, Praha
Argesis – Argesis. Muzeul Județean Argeș. Pitești
Arheologia Medievală. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița
ArheologijaSSSR – Arheologija SSSR. Svod Archeologičeskikh Istočnikov, Moscova
Arheološki vestnik – The Research Center of the Slovenian Academy of Sciences and Arts
ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași
AS – Archeologica Slovaca, Bratislava
AST – Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, I. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Istanbul / General Directorate of Ancient Monuments and Museums
AȘUI – Analele științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași
BA – Biblioteca de Arheologie, București
BaBesch – Bulletin antieke beschaving. Annual Papers on Classical Archaeology
BAI – Bibliotheca Archaeologica lassiensis, Iași
Baltic-Pontic Studies – Adam Mickiewicz University, Poznań, Institute of Archaeology, Institute of Eastern Studies, Poland
Banatica – Banatica. Muzeul Banatului Montan, Reșița
BarBrSer – British Archaeological Reports. British Series, Oxford
BARIntSer – British Archaeological Reports. International Series, Oxford
BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice
Be-Ja – Bulgarian e-Journal of Archaeology
BerRGK – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main
BIAA Monograph – British Institute of Archaeology at Ankara
BiblEphemNap – Bibliotheca Ephemeris Napocensis, Cluj-Napoca
BiblMemAnt – Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, Piatra-Neamț
BiblThrac – Bibliotheca Thracologica, București

- BMC – *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly)
- BMI – Buletinul Monumentelor Istorice, București
- BMJT – Buletinul Muzeului Județean Teleorman, Alexandria
- BMTAG – Buletinul Muzeului Județean „Teohari Antonescu”, Giurgiu
- BSA – British School at Athens, Athens
- BSNR – Buletinul Societății Numismatice Române, București
- BSPF – Bulletin de la Société Préhistorique Française, Paris
- BSSC – Buletinul Societății de Științe din Cluj
- București-MIM – București. Materiale de Istorie și Muzeografie. Muzeul Municipiului București
- BYZAS – German Archaeological Institute of Istanbul
- CA – Cercetări Arheologice. Muzeul Național de Istorie a României, București
- CAB – Cercetări arheologice în București. Muzeul Municipiului București
- Caiete ARA – Caietele ARA, Revistă de Arhitectură. Restaurare și Arheologie, Asociația ARA, București
- Carpica – Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău, Bacău
- CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
- CCDJ – Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași
- Cerclst – Cercetări Istorice, Muzeul de Istorie a Moldovei, Iași
- CN – Cercetări numismatice, București
- CollAn – Colloquium Anatolicum. Anadolu Sohbetleri, Institutum Turcicum Scientiae Antiquitatis, Istanbul
- Crisia – Crisia. Muzeul Țării Crișurilor, Oradea
- Cuadernos del Museo Geominero – Museo Geominero, Instituto Geológico y Minero de España, Madrid
- Current Anthropology – Current Anthropology. University of California, Merced
- Dacia – Dacia (Nouvelle Série). Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Académie Roumaine. Institut d'archéologie « V. Pârvan », Bucarest
- Danubius – Danubius, Revista Muzeului de Istorie Galați
- Documenta Praehistorica – Documenta Praehistorica, University of Ljubljana, Faculty of Arts, Department of Archaeology, Ljubljana
- DolgCluj – Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régisírtárából, Kolozsvár
- DTKFD – Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
- EJA – European Journal of Archaeology
- ERAUL – Études et Recherches archéologiques de l'Université de Liège
- ÉtAlex – Études Alexandrines, Centre d'Études Alexandrines
- ÉtTrav – Etudes et travaux. Studia i prace. Travaux du Centre d'archéologie méditerranéenne de l'Académie Polonaise des Sciences
- EurAnt – Eurasia Antiqua. Deutsche Archäologisches Institut, Berlin
- FrC – Fragmenta Comica
- FolArch – Folia Archaeologica. A Magyar Nemzeti Múzeum Évkönyve. Annales Musei Nationalis Hungarici, Budapest
- FSI – Forensic Science International
- Germania – Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt
- Geoarchaeology – Geoarchaeology. An International Journal
- Hesperia – Hesperia. Journal of the American School of Classical Studies at Athens, Cambridge
- HOMO – HOMO. Journal of Comparative Human Biology, Stuttgart
- Human Evolution – Human Evolution, International Institute for Humankind Studies and University of Florence
- Ialomița – Ialomița. Studii de cercetări de arheologie, istorie, etnografie și muzeologie, Slobozia
- IJO – International Journal of Osteoarchaeology
- Iran – Iran. Journal of the British Institute of Persian Studies
- IstMitt – Istanbul Mitteilungen, Istanbul
- Istros – Istros, Muzeul Brăilei, Brăila
- IzvestijaVarna – Izvestija na Archeologiceskii Institut, Sofia
- JAHA – Journal of Ancient History and Archaeology, Cluj-Napoca
- JAnat – Journal of Anatomy
- JAS – Journal of Archaeological Science
- JAS: Reports - Journal of Archaeological Sciences: Reports
- JDAI.AA – Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts, Archäologischer Anzeiger, Berlin
- JFS – Journal of Forensic Sciences

- JHE – Journal of Human Evolution
 JRA – Journal of Roman Archaeology
 JRGZM – Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz, Mainz
 JRS – The Journal of Roman Studies
 KST – T. C. Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, I. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara / Republic of Turkey, General Directorate of Ancient Monuments and Museums, Ankara, Turkey
 LIMC – Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, Zürich, München, Düsseldorf
 Litua – Litua, Studii și cercetări, Târgu-Jiu
 LRBC – *Late Roman Bronze Coinage A.D. 394-498*, Londra, 1965: I, *The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346* (P. V. Hill, J. P. C. Kent); II, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498* (R. A. G. Carson, J. P. C. Kent).
 Macedoniae Acta Archaeologica – Macedonian Archaeological Society, Skopje, Republic of Macedonia
 MAMA – Monumenta Asiae Minoris antiqua. Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor
 Marisia – Marisia. Studii și materiale. Arheologie – Istorie – Etnografie, Târgu Mureș
 Marmatia – Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare
 MarNero – Il Mar Nero. Annali di archeologia e storia
 MCA – Materiale și Cercetări Arheologice, București
 MDOG – Mitteilungen der Deutschen Orient Gesellschaft
 MemAnt – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
 MFMÉ – A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, Szeged
 Mousaios – Mousaios. Buletinul Științific al Muzeului Județean Buzău
 MuzNaț – Muzeul Național, București
 NAC – Numismatica e Antichità Classiche, Lugano-Pregassona
 OIP – Oriental Institute Publications, University of Chicago
 OJA – Oxford Journal of Archaeology, Oxford
 Olba – Mersin University Publications of the Research Center of Cilician Archaeology, Mersin, Turkey
 PALMA – Papers on Archaeology of the Leiden Museum of Antiquities, Leiden, Olanda
 PAS – Prähistorische Archäologie in Südosteuropa, München-Berlin
 PBF – Prähistorische Bronzefunde, Münster
 Peuce – Peuce. Studii și cercetări de istorie și arheologie, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
 Phoenix – Phoenix. The Journal of the Classical Association of Canada
 Plural – Journal of the History and Geography Department „Ion Creangă” Pedagogical State University, History, Culture. Society. Seria Archaeologica II, Chișinău
 PMMB – Publicațiile Muzeului Municipiului București
 Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța
 PZ – Prähistorische Zeitschrift, Berlin-Mainz
 Quaternary International – Quaternary International. The Journal of the International Union for Quaternary Research
 Quaternary Science Reviews – Quaternary Science Reviews. The International Multidisciplinary Research and Review Journal
 RA – Revue Archéologique, Paris
 RAASI – Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Republica Moldova
 Radiocarbon – An International Journal of Cosmogenic Isotope Research, Cambridge
 RCAN – Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Muzeul Municipiului București
 RevBistr – Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița
 RevMuz – Revista Muzeelor, București
 RGZM – Römisch-Germanisches Zentralmuseums Mainz, Mainz
 RIC – *The Roman Imperial Coinage*, Londra: I², *From 31 BC to AD 69*, 1984 (C. H. V. Sutherland); II, *Vespasian to Hadrian*, 1926 (H. Mattingly, E. A. Sydenham); II.1, *From AD 69-96. Vespasian to Domitian*, 2007 (I. A. Carradice, T.V. Buttrey); II.3, *From AD 117-138. Hadrian*, 2019 (R. A. Abdy, P. F. Mittag); III, *Antoninus Pius to Commodus*, 1930; IV.1, *Pertinax to Geta*, 1968 (H. Mattingly, E. A. Sydenham); IV.2, *Macrinus to Pupienus*, 1938; IV.3, *Gordian III – Uranius Antoninus*, 1949 (H. Mattingly, E. A. Sydenham, C. H. V. Sutherland); V.1, 1927 (reimprimat 1968; P. H. Webb); VII, *Constantine and Licinius A.D. 313-337*, 1966 (P. M. Bruun); VIII, *The Family of Constantine I A.D. 337-364*, 1981; X, *The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491*, 1994 (J. P. C. Kent)
 SAA – Studia Antiqua et Archaeologica, Iași
 Sargetia – Sargetia. Acta Musei Devensis. Buletinul Muzeului județean Hunedoara, Deva

SAV – Študijné zvesti Archeologicky ústav SAV, Nitra
Sci Rep – Scientific Reports
SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
SCN – Studii și Cercetări de Numismatică, București
Seleucia – Seleucia. Olban Excavations Series
SP – Studii de Preistorie, București
SprawArch – Sprawozdania Archeologiczne, Warsaw
SRMKA – Seramik Araştırmaları Dergisi, The Journal of Ceramic Research
StArchBrno – Studia Archaeologica Brunensia, Masaryk University, Brno
Starinar – Starinar. Arheološki institut Beograd
StComPitești – Studii și Comunicări, Seria Istorie, Muzeul Județean Argeș, Pitești
StudCom Satu Mare – Studii și comunicări Satu Mare
Studia Praehistorica – National Archaeological Institute with Museum of the Bulgarian Academy of Sciences
Syria – Syria. Archéologie, art et histoire. Institut Français du Proche-Orient
Terra Sebus – Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, Anuarul Muzeului Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
Th-D – Thraco-Dacica, București
Thracia – Thracia, Sofia
TIB – *Tabula Imperii Byzantini*, Wien
Transylvanian Review – Transylvanian Review. Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca
TÜBA-AR – TÜBA-AR Türkiye Bilimler Akademisi arkeoloji dergisi (TÜBA-AR Turkish Academy of Sciences Journal of Archeology)
UPA – Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Bonn
VAH – *Varia Archaeologica Hungarica* V. Redigit Csanád Bálint. Publicationes Instituti Archaeologici Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
Varia Anatolica – *Varia Anatolica*. L'Institut Français d'Études Anatoliennes, Istanbul
Ziridava – Ziridava. Studia Archaeologica, Arad